
Kollektiv- avtal

Stål och Metall

---

1 april 2017–31 mars 2020

Kollektivavtal

**mellan Föreningen Industriarbetsgivarna
och Industrifacket Metall angående
arbets- och lönevillkor för arbetare anställda
i företag anslutna till Föreningen
Industriarbetsgivarna.**

**1 april 2017–31 mars 2020
Stål och Metall**

Innehåll

§ 1 Avtalets omfattning, giltighetstid m.m.	9
Mom. 1 Avtalets omfattning	9
Mom. 2 Giltighetstid	9
Mom. 3 Lokala överenskommelser	9
Mom. 4 Uppsägningstider	9
§ 2 Anställnings ingående och upphörande	10
Mom. 1 Anställnings ingående	10
Mom. 2 Turordning och företrädesrätt till återanställning	12
Mom. 3 Inhyrning/förstärkt företrädesrätt	12
Mom. 4 Lön för del av löneperiod	13
Mom. 5 Lön under uppsägningstid	13
Mom. 6 Tjänstgöringsintyg	13
Mom. 7 Deltid	14
§ 3 Allmänna bestämmelser	14
Mom. 1 Samverkan	14
Mom. 2 Lojalitet	14
Mom. 3 Bisyssla	14
Mom. 4 Möten på arbetsplatsen	15
Mom. 5 Ordningsregler	15
Mom. 6 Lokala förhållanden	15
Mom. 7 Skyddsarbete	15
Mom. 8 Arbetsledning och föreningsrätt	16
Mom. 9 Introduktion för nyanställda	16
Mom. 10 Pensionsinformation	16
§ 4 Arbetstid	17
Mom. 1 Arbetstidslagen	17
Mom. 2 Arbetstidens längd	17
Mom. 3 Inarbetning vid dagarbete och 2-skift	18
Mom. 4 Arbetstidsbank	18
Mom. 5 Övertid	19
Mom. 6 Mertidsarbete	19

Mom. 7 Övertidsuttag och uttag av mertid	20
Mom. 8 Nödfallsövertid och mertid för nödfallsarbete	20
Mom. 9 Kompensationsledighet	20
Mom. 10 Registrering av övertid och mertid	21
Mom. 11 Raster, måltidsuppehåll och pauser	21
Mom. 12 Nattvila	21
Mom. 13 Dygnsvila	22
Mom. 14 Veckovila	23
Mom. 15 Nattarbete	24
Mom. 16 Avsteg från reglerna om natt-, dygns-, och veckovila	24
Mom. 17 Beredskapstjänst	24
Mom. 18 Stål- och Metallindustrins Arbetstidsråd	25
Mom. 19 Förhandlingsordning	26
§ 5 Arbetstidens förläggning	26
Mom. 1 Arbetstidsschema	26
Mom. 2 Annan förläggning av arbetstid	26
Mom. 3 Deltidsarbete	27
Mom. 4 Varierad arbetstid – Trygghet och Flexibilitet	27
Mom. 5 Flexid	32
Mom. 6 Bestämmelser när överenskommelse om arbetstidens förläggning saknas	32
Mom. 7 Sommartid	35
Mom. 8 Nationaldag	35
§ 6 Lön 35	
Mom. 1 Grunder för lönesättning	35
Mom. 2 Personlig garantilön	36
Mom. 3 Lokala löneavtal	36
Mom. 4 Löneformer	36
Mom. 5 Överenskommelse om löneform	37
Mom. 6 Regler vid förändring av löneavtal	38
Mom. 7 Garantilön	38
Mom. 8 Lönegrupper – garantilön	39
Mom. 9 Definition av lönebegrepp och förtjänstbegrepp	41

§ 7 Ersättning för arbete på övertid, omställningsersättning, obekväm tid, ersättning för veckovila, förskjuten dygnsvila samt övergång till sommartid/normaltid	42
Mom. 1 Övertidsersättning	42
Mom. 2 Omställningsersättning	44
Mom. 3 Regler vid deltidarbete	44
Mom. 4 Arbete på obekväm tid	45
Mom 5. Veckovila och förskjuten dygnsvila förlagd till ordinarie arbetstid	47
Mom. 6 Ersättning i samband med övergång till sommartid och återgång till normaltid	47
§ 8 Betalning vid omplacering och omflyttning av personal	48
Mom. 1 Lokal överenskommelse	48
Mom. 2 Omplacering	48
Mom. 3 Omflyttning	49
§ 9 Semester	50
Mom. 1 Semesterlag och överenskommelser	50
Mom. 2 Semesterlön	50
Mom. 3 Semesterersättning	53
Mom. 4 Semester vid deltidanställning	53
Mom. 5 Lön för nyanställd vid semesterstängning	55
§ 10 Traktamente och reseersättning m.m.	56
Mom. 1 Lokal överenskommelse	56
Mom. 2 Tjänsteresa med övernattnig	56
Mom. 3 Traktamentsbelopp	56
Mom. 4 Reseersättning	57
Mom. 5 Logikostnad	57
Mom. 6 Resebiljett m.m.	57
Mom. 7 Restidsersättning	58
Mom. 8 Bestämmelser vid sjukdom	58
Mom. 9 Arbete utomlands	58

§ 11 Permitteringslön	59
Mom. 1 Överenskommelse mellan SAF och LO	59
Mom. 2 Permitteringslörens storlek	59
§ 12 Löneutbetalning	59
§ 13 Sjuklön m.m.	60
Mom. 1 Rätten till sjuklön	60
Mom. 2 Sjukanmälan till arbetsgivaren	60
Mom. 3 Försäkran	60
Mom. 4 Läkarintyg	61
Mom. 5 Beräkning av sjuklön	61
Mom. 6 Sjukdom under semester m.m.	63
Mom. 7 Utbetalning av sjuklön	63
Mom. 9 Ersättning för undersökning till följd av asbestexponering	64
Mom. 10 Bestämmelse gällande smittbärare	64
§ 14 Permission, tjänstledighet, annan ledighet	64
Mom. 1 Permission	64
Mom. 2 Tjänstledighet	66
Mom. 3 Ledighet med tillfällig föräldrapenning	67
§ 15 Arbetsmiljö och företagshälsovård	67
§ 16 AMF-försäkringar	67
§ 17 Jämställdhet	68

Bilagor

Regler för timlön	69
Ackordsbestämmelser	78
Löneavtal för avtalsåren 2017-2020	80
Kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt och inhyrning av bemanningsföretag	85
Avtal mellan Stål och Metall Arbetsgivareförbundet och Industrifacket Metall angående yrkesnämnder och yrkesutbildning	89
Livsarbetstidspremie (LP)	96
Gemensam målbild	98
Förhandlingsordning	101

§ 1 Avtalets omfattning, giltighetstid m.m.

Mom. 1 Avtalets omfattning

Detta avtal mellan Föreningen Industriarbetsgivarna och Industrifacket Metall angående arbets- och lönevillkor gäller för arbetare anställda i företag anslutna till Föreningen Industriarbetsgivarna.

Den samlade kompetensen hos de anställda är viktig för företagets konkurrenskraft. Det är positivt att en anställd innehar kompetens även för arbetsuppgifter utanför det avtalsområde denne är anställd inom. På grund av detta förekommer att anställda tillfälligtvis utför arbetsuppgifter utanför deras huvudsakliga avtalsområde.

Mom. 2 Giltighetstid

Detta avtal gäller t.o.m. den 31 mars 2020.

Anmärkning

Fredsplikt råder under avtalsperioden.

Mom. 3 Lokala överenskommelser

Lokal överenskommelse, som innebär avvikelser från bestämmelserna i detta avtal, får träffas där sådan möjlighet särskilt anges.

Lokal överenskommelse träffas mellan företaget och klubben. Saknas facklig klubb träffas motsvarande överenskommelse med IF Metalls lokalavdelning.

Mom. 4 Uppsägningstider

Lokala överenskommelser kan – om inte annat anges – uppsägas att gälla efter tre månader.

§ 2 Anställnings ingående och upphörande

Mom. 1 Anställnings ingående

Detta moment ersätter helt lagen om anställningsskydds regler om anställnings ingående och besked om att tidsbegränsad anställning inte kommer att fortsätta.

Anställning gäller tills vidare om inte annat avtalats i enlighet med nedan.

Arbetsgivare och arbetare kan skriftligen komma överens om anställning för viss tid, dock längst 12 månader. Arbetare får under en treårsperiod omfattas av sådana anställningar sammanlagt under högst 18 månader. Tidsgränserna gäller inte sammanhängande vikariat. Den fackliga organisationen ska skriftligen delges överenskommelse enligt detta stycke.

Efter lokal överenskommelse kan anställning för viss tid förlängas eller överenskommelse träffas om längre anställning än vad som anges i tredje stycket. Saknas IF Metallklubb kan arbetsgivaren och arbetaren komma överens om sådan anställning, dock för högst 24 månader, utan stöd av överenskommelse med lokal facklig organisation, som dock ska underrättas om varje särskilt fall.

Anmärkning till fjärde stycket sista meningen

Om den fackliga organisationen anser att missbruk av denna bestämmelse sker, kan den påkalla lokal respektive central förhandling i ärendet. Löses ej tvisten erfordras i fortsättningen överenskommelse med lokal organisation omfattande det företag som tvisten gäller.

För anställning på viss tid gäller en månads ömsesidig uppsägningstid. Arbetsgivare och arbetare kan komma

överens om längre uppsägningstid än en månad, eller att anställningen inte ska kunna sägas upp innan avtalstidens utgång. Uppsägning från arbetsgivarens sida ska vara sakligt grundad.

Anmärkning till femte stycket

Om arbetaren vid uppsägning eller då anställning av annan anledning upphör har företrädesrätt till återanställning ska arbetaren skriftligen få besked om detta. Om det krävs anmälan för att göra företrädesrätten gällande ska detta anges.

Arbetsgivare och arbetare kan komma överens om att anställning ska kunna avbrytas i förtid under de första sex månaderna. Den fackliga organisationen ska delges sådan överenskommelse. Då arbetsgivare på så sätt avser att avbryta en anställning ska denne underrätta arbetaren samt den lokala fackliga organisationen minst två veckor i förväg. Om något avbrytande inte sker övergår anställningen per automatik i en tillsvidareanställning.

Anmärkning till sjätte stycket

Om den fackliga organisationen anser att missbruk av denna bestämmelse sker, kan den påkalla lokal förhandling. Löses ej tvisten kan arbetsgivarparten begära central förhandling. Om tvisten efter sådan förhandling ännu ej lösts erfordras i fortsättningen överenskommelse med lokal organisation omfattande det företag tvisten gäller.

Anställning för begränsad tid bör i normalfallet inte vara kortare än en månad.

Om en arbetare varit anställd som vikarie mer än tre år under de senaste fem åren övergår anställningen till en tillsvidareanställning.

Mom. 2 Turordning och företrädesrätt till återanställning

Vid uppsägning på grund av arbetsbrist samt vid företrädesrätt efter sådan åtgärd kan de lokala parterna träffa överenskommelse om turordningen mellan arbetarna.

När synnerliga skäl föreligger, kan förbunden begära central förhandling om sådan överenskommelse. Inför återanställning kan överenskommelse om turordning träffas även efter att uppsägningar verkställts.

Om arbetsgivarens rörelse på en och samma ort har mer än en driftsenhet, kan lokal överenskommelse träffas om att två eller flera driftsenheter skall omfattas av turordningen.

I anslutning till Lagen om anställningsskydds regler om företrädesrätt till återanställning gäller att sådan rätt tillfaller arbetare som under en treårsperiod varit anställd i minst 12 månader. Företrädesrätten gäller under nio månader efter anställningens upphörande.

Anmärkning

Parterna har diskuterat frågan om uppsägningstidens längd vid uppsägning från arbetsgivarens sida. Parterna är härvid överens om att Lagen om anställningsskydds § 11 i dess äldre lydelse, som enligt lagen gäller för anställningsavtal ingångna före den 1 januari 1997, inte ska äga tillämpning. Avseende sådana äldre anställningsavtal ska sålunda tillämpas samma regler som för anställningsavtal ingångna efter den 1 januari 1997.

Mom. 3 Inhyrning/förstärkt företrädesrätt

Då företag avser anlita bemanningsföretag samtidigt som uppsagda arbetare har företrädesrätt till återanställning gäller särskilda regler enligt bilaga (Kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt).

Mom. 4 Lön för del av löneperiod

Börjar eller slutar arbetaren sin anställning under löpande kalendermånad beräknas lönen på följande sätt.

För varje kalenderdag anställningen omfattar betalas en dagslön

$$= \frac{\text{månadslönen} \times 12}{365}$$

Mom. 5 Lön under uppsägningstid

Om arbetaren ej bereds arbete under uppsägningstiden, betalas genomsnittlig grundförtjänst senaste kvartal före uppsägningen.

Kompensation skall betalas för uteblivna ob-tillägg. Motsvarande gäller arbetare som skulle deltagit i arbetsberedskap.

Iakttar icke arbetaren uppsägningstid är arbetsgivaren berättigad att från innestående lön före skatteavdrag göra avdrag med ett belopp motsvarande hälften av arbetarens garantilön respektive personliga garantilön, enligt § 6 mom. 8 respektive mom. 2, för ordinarie arbetstimmar under uppsägningstid, som återstår vid avflyttningen.

Mom. 6 Tjänstgöringsintyg

Arbetare som slutar sin anställning har rätt att erhålla tjänstgöringsintyg, vilket utvisar

- den tid anställningen omfattat
- de arbetsuppgifter arbetaren haft att utföra
- om arbetaren så begär, vitsord beträffande det sätt på vilket han utfört sitt arbete samt skälet till uppsägningen.

§ 2-3

Arbetsgivaren skall lämna tjänstgöringsintyget inom en vecka från det att begäran därom framställts.

Mom. 7 Deltid

Arbetare som efter fyllda sextio år önskar utnyttja LP för att förkorta arbetstiden, har rätt att arbeta deltid. Sysselsättningsgraden ska då vara 50 procent om ej annat överenskommes.

§ 3 Allmänna bestämmelser

Mom. 1 Samverkan

Det är en angelägen uppgift för alla anställda på en arbetsplats att skapa goda arbetsförhållanden och en trygg och säker arbetsmiljö. Varje arbetare skall därför medverka till god ordning och till att olycksfall och hälsorisker förebyggs. Anvisningar och föreskrifter skall noggrant iakttas och föreskriven utrustning användas. Sådana föreskrifter skall meddelas genom anslag på arbetsplatsen eller på annat sätt och skall omsorgsfullt iakttas.

Mom. 2 Lojalitet

Förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare grundar sig på ömsesidig lojalitet och ömsesidigt förtroende. Den anställde har att iaktta diskretion rörande företagets angelägenheter, såsom prissättningar, konstruktioner, experiment och undersökningar, driftsförhållanden, affärsangelägenheter och dylikt.

Mom. 3 Bisyssla

En arbetare får ej utföra arbete eller direkt, eller indirekt, bedriva ekonomisk verksamhet för ett företag som konkurrerar med arbetsgivaren. Arbetaren får ej heller åta sig uppdrag eller bedriva verksamhet som kan inverka menligt på hans arbete i tjänsten.

Om en anställd avser att åta sig uppdrag eller bisyssla av mer omfattande slag bör denne därför först samråda med arbetsgivaren.

Mom. 4 Möten på arbetsplatsen

Möten på arbetsplatsen förutsätter arbetsgivarens medgivande.

Anslag eller kungörelser får uppsättas på därför anvisade platser.

Mom. 5 Ordningsregler

Gällande arbetstider skall hållas. Det är icke tillåtet att utan giltigt skäl vara frånvarande eller avlägsna sig från arbetet. Framställan om ledighet skall göras i så god tid som möjligt till arbetsgivaren som snarast skall lämna besked.

Utrustning, material och annan företagens egendom skall handhas med omsorg och aktsamhet. Skada, fel eller förlust skall genast anmälas till arbetsgivaren.

Arbetare som genom uppsåt eller grov vårdslöshet orsakar skada eller förlust för företaget, kan åläggas ersättningskyldighet härför.

Mom. 6 Lokala förhållanden

Utöver ovan angivna regler gäller lokala ordningsregler, vilka i förekommande fall upprättas efter samråd mellan företag och anställda.

Mom. 7 Skyddsarbete

Den mellan SAF och LO den 23 december 1976 träffade överenskommelsen om fortsatt tillämpning av huvudavtalens regler rörande arbetsmarknadsnämnd, förhandlings-

ordning, begränsning av ekonomiska stridsåtgärder och behandling av konflikter berörande samhällsviktiga funktioner – med vissa ändringar – har antagits av parterna. I anslutning till protokollsanteckningen under kapitel III § 9 i Huvudavtalet mellan SAF och LO har skyddsarbetsbegreppet bestämts på följande sätt:

Såsom skyddsarbete anses allt sådant arbete, som antingen erfordras för att företagets och deras anläggningars säkerhet ej skall äventyras eller som eljest är nödvändigt för att driften skall kunna återupptas i full utsträckning omedelbart efter konfliktens slut, även som arbete, som har till syfte att skydda samhällsviktiga funktioner, såsom väg- och renhållning, skötsel och underhåll av belysningsanordningar, levande djur m.m.

Mom. 8 Arbetsledning och föreningsrätt

Med iakttagande av avtalets bestämmelser i övrigt äger arbetsgivaren rätt att leda och fördela arbetet, att fritt antaga eller avskeda arbetare samt att använda arbetare oavsett om dessa är organiserade eller ej.

Anmärkning

Föreningsrätten skall på ömse sidor lämnas okränkta. Anser arbetare att avskedande ägt rum under omständigheter, som kan tolkas som angrepp på föreningsrätten, äger de att, innan andra åtgärder vidtages, genom sin organisation påkalla undersökning för vinnande av rättelse.

Mom. 9 Introduktion för nyanställda

Den lokala arbetstagarparten ska ha möjlighet att på lämpligt sätt delta vid introduktion av nyanställd personal.

Mom. 10 Pensionsinformation

Arbetare har rätt att inför antingen hel- eller deltidspensionering erbjudas pensionsinformation.

§ 4 Arbetstid

Mom. 1 Arbetstidslagen

Arbetstidslagen ersätts i sin helhet med §§ 4 och 5. För minderåriga gäller arbetsmiljölagens regler.

Mom. 2 Arbetstidens längd

Den ordinarie arbetstiden, vilken efter lokal överenskommelse kan genomsnitts beräknas över en längre period än ett år, ska i medeltal per helgfri vecka vid nedanstående arbetstidsformer utgöra:

	Timmar per helgfri vecka
Dag- och 2-skiftsarbete	40
3-skiftsarbete med intermittent drift	38
3-skiftsarbete med kontinuerlig drift med helguppehåll	36
3-skiftsarbete med kontinuerlig drift utan helguppehåll	35

För beräkning av årsarbetstiden används formeln; veckoarbetstiden x 45,18 (vid 5 veckors semester).

Under en beräkningsperiod om ett kalenderår får den genomsnittliga arbetstiden per sjudagarsperiod inte överstiga 48 timmar. Genom lokal överenskommelse kan beräkningsperioden bestämmas till annan fast eller rullande period om 12 månader. Vid beräkningen av den genomsnittliga arbetstiden ska betald semester och sjukfrånvaro vara neutrala och inte medräknas.

Arbetstidsformerna bör anpassas efter de lokala förutsättningarna. Detta innebär att även andra arbetstidsformer med andra driftstider än de hittills vanligen tillämpade kan utnyttjas. Som exempel på sådana arbetstidsfor-

mer kan nämnas kontinuerligt dagarbete, kontinuerligt 2-skiftsarbete och ständigt nattarbete.

Vid lokala överenskommelser om andra arbetstidsformer än som anges i detta moment, första stycket, fastställs arbetstidens längd samt driftsuppehåll enligt mellan parterna överenskomna riktlinjer.

Mom. 3 Inarbetning vid dagarbete och 2-skift

Arbetare som fullgjort 40 timmars period (exklusive overtidsarbete) i dagarbete eller i 2-skiftsarbete äger rätt att tillgodoräkna sig 24 minuters respektive 2 timmars betald ledighet. Vid kortare arbetstid än ordinarie dagtidsarbete utgår betald ledighet i proportion härtill.

De lokala parterna kan enas om att sådan ledighet eller del därav kan schemaläggas. Med arbetad tid ska härvid likställas tid, då arbetaren haft permission, varit permitterad, deltagit i fackligt arbete enligt Förtroendemannalagen, haft kompensation för overtidsarbete, varit ledig under i arbetstidsschemat infallande helgdagar måndag – fredag samt utlagd ledighet enligt § 4 mom. 4 Varierad arbetstid – Trygghet och Flexibilitet. Ledighet som ej schemalagts ska tillföras arbetarens arbetstidsbank, se mom. 4.

Mom. 4 Arbetstidsbank

Arbetare har rätt att i arbetstidsbank spara arbetstid. De lokala parterna kan komma överens om formerna för sparande i arbetstidsbank.

Till arbetstidsbank skall föras ej schemalagd ledighet enligt mom. 3 samt ledighet enligt mom. 9.

Arbetare har rätt att efter överenskommelse med arbets-

givare disponera tid ur den individuella arbetstidsbanken som ledighet, vilken skall planeras och förläggas utifrån verksamhetens krav och arbetarens berättigade intressen.

Vid uttag av ledighet görs ej löneavdrag.

Vid uttag av ledighet som tillförts arbetstidsbank enligt mom. 9, skall motsvarande tid återföras som tillgänglig övertid enligt mom. 7.

Då anställning upphör utbetalas inestående tid med för arbetaren aktuell lön (grundförtjänst).

Mom. 5 Övertid

Arbete som ej utan olägenhet kan uppskjutas skall utföras på övertid. Som övertidsarbete räknas arbete utöver det ordinarie arbetstidsmåttet i enlighet med § 7 mom. 1.

Övertidsarbete får icke användas i sådan utsträckning att arbetaren överansträngs.

Mom. 6 Mertidsarbete

Som mertid räknas arbetstid vid deltidсанställning som förlängs utöver arbetstidsmåttet för deltidsarbetet per dygn men är inom ramen för motsvarande heltidsarbete.

Med deltidarbete avses att arbetarens anställning gäller del av arbetstiden för motsvarande heltidsarbete och omfattar minst 17 timmar i medeltal per helgfri vecka och kalendermånad.

För återkommande arbeten av uppdragskaraktär kan lägre arbetstidsmått tillämpas.

Mom. 7 Övertidsuttag och uttag av mertid

Övertid får tas ut med högst 80 timmar under en period om två kalendermånader. Övertidsuttaget under ett kalenderår får uppgå till högst 200 timmar (allmän övertid). Dessa 200 timmar får inte överskridas vid någon tidpunkt under kalenderåret.

Mertid får tas ut med högst 200 timmar under ett kalenderår. Efter lokal överenskommelse kan ytterligare övertid och mertid uttas.

Vid uttag av s.k. kompensationsledighet för övertidsarbete, se mom. 9, skall motsvarande registrerad tid återföras som tillgänglig övertid.

Mom. 8 Nödfallsövertid och mertid för nödfallsarbete

Har natur- eller olyckshändelse eller annan därmed jämförlig omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i verksamheten eller medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada på liv, hälsa eller egendom, skall övertid och mertid som fullgjorts med anledning därav ej beaktas vid beräkning av övertid och mertid enligt mom. 7 ovan.

Arbetsgivaren skall snarast underrätta klubben om övertidsarbetet.

Pågår nödfallsövertid längre tid än två dygn från arbetets början skall det anmälas till IF Metall.

Mom. 9 Kompensationsledighet

Arbetare som utfört övertidsarbete enligt mom. 5, kan om han så begär erhålla kompensationsledighet med en timme för varje övertidstimme. Sådan tid tillföres arbetarens arbetstidsbank.

Mom. 10 Registrering av övertid och mertid

Arbetsgivaren skall föra de anteckningar som erfordras för beräkning av övertid och mertid enligt mom. 7 och 8 ovan.

Arbetaren, företrädare för klubben eller IF Metall har rätt att ta del av dessa anteckningar. Saknas klubb har företrädare för lokalavdelning motsvarande rätt.

Anvisningar för registrering av arbetstid, övertid och mertid har gemensamt utarbetats av Industriarbetsgivarna och IF Metall (se kommentarbook).

För deltidsarbetande skall arbetstid utöver ramen för motsvarande heltidsarbete registreras som såväl mertid som övertid.

Mom. 11 Raster, måltidsuppehåll och pauser

Raster skall läggas ut under den dagliga arbetstiden om inte de lokala parterna enas om annat eller särskilda hinder föreligger. Raster räknas inte in i arbetstiden och arbetaren är inte skyldig att stanna kvar på arbetsplatsen.

Raster får bytas ut mot måltidsuppehåll vid arbetsplatsen om det är nödvändigt med hänsyn till arbets- och produktionsförhållandena. Måltidsuppehåll räknas in i arbetstiden.

Arbetsgivaren skall ordna arbetet så att arbetare kan ta de pauser som behövs utöver rasterna. Om arbetsförhållandena kräver det får arbetspauser med i förväg bestämd längd och förläggning läggas ut. Pauser räknas in i arbetstiden.

Mom. 12 Nattvila

Arbetare skall ha ledigt för nattvila mellan kl. 24 och kl. 05 om inte de lokala parterna enats om annat eller om ar-

betet med hänsyn till dess art, allmänhetens behov eller andra särskilda omständigheter måste pågå även nattetid.

Mom. 13 Dygnsvila

De lokala parterna har möjlighet att överenskomma om andra regler än de som anges i detta moment. Arbetare ska som huvudregel ha minst 11 timmars sammanhängande viloperiod per 24-timmarsperiod, beräknad från arbetspassets början enligt för denne gällande arbetstidsschema.

Om arbetare av sakliga driftskäl eller av skäl som inte kunnat planeras ej erhållit 11 timmars dygnsvila enligt huvudregeln, ska arbetsgivaren pröva om arbetaren i stället kan erhålla förskjuten eller förlängd dygnsvila. Med förskjuten dygnsvila avses att viloperiod fortsätter in i nästföljande 24-timmarsperiod med det antal timmar som krävs för att en sammanhängande vila om 11 timmar erhålls.

Med förlängd dygnsvila avses, att om dygnsvilan under en 24-timmarsperiod varit kortare än 11 timmar ska dygnsvilan enligt huvudregeln under nästa 24-timmarsperiod förlängas med skillnaden mellan 11 timmar och det antal timmar den faktiskt varit.

Om förskjuten eller förlängd dygnsvila av driftskäl enligt ovan inte kan läggas ut enligt föregående stycke ska arbetare under en period av två veckor erhålla minst 120 timmar dygnsvila. I dessa timmar ska ej veckovila enligt moment 14 nedan inräknas. Har arbetare under sådan period erhållit färre timmar dygnsvila ska kvarvarande timmar föras till arbetarens tidsbank.

Anmärkning

1. Om beordrat overtidsarbete efter arbetarens begäran de-

las upp eller förläggs åtskilt från den ordinarie arbetstiden ska reglerna i detta moment inte tillämpas.

2. Arbetsgivare som utnyttjar undantagsregeln rörande dygnsvila har att, för lokal facklig organisation, månadsvis, eller på annat sätt som de lokala parterna enas om, redovisa vid vilka tillfällen detta gjorts liksom skälen härför.

3. Med anledning av införandet av regler om dygnsvila är parterna överens om att s.k. dubbelskift enbart får tillgripas vid tillfällen då någon annan lösning inte står till buds.

Mom. 14 Veckovila

Arbetare skall ha minst 36 timmars sammanhängande ledighet under varje period om sju dagar (veckovila) om de lokala parterna inte enas om annat. Veckovilan skall så långt möjligt förläggas till veckoslut.

I överenskommet arbetstidsschema, se § 5 mom. 1, skall anges en fast indelning som visar sjudagarsperioder för beräkning av veckovila. Periodindelningen fastställs av arbetsgivaren efter samråd mellan de lokala parterna. Om arbetare under en sjudagarsperiod ej erhållit veckovila enligt ovan skall arbetaren under nästföljande sjudagarsperiod erhålla 72 timmars sammanhängande ledighet.

Till veckovilan räknas inte tid då arbetaren har beredskapstjänst, dvs. står till arbetsgivarens förfogande för att utföra arbete när behov uppkommer, se mom. 17.

Undantag från arbetsgivarens skyldighet att bereda veckovila får göras tillfälligtvis, om det föranleds av något särskilt förhållande som inte har kunnat förutses av arbetsgivaren.

Mom. 15 Nattarbete

Den ordinarie arbetstiden för nattarbetande ska i genomsnitt per kalenderår inte överstiga åtta timmar per 24-timmarsperiod. Genom lokal överenskommelse kan beräkningsperioden bestämmas till fast eller rullande period om 12 månader.

Nattarbetande vars arbete innebär särskilda risker eller stor fysisk eller mental ansträngning ska inte arbeta mer än åtta timmar inom en 24-timmarsperiod när de utför nattarbete.

Mom. 16 Avsteg från reglerna om natt-, dygns-, och veckovila

Lokal överenskommelse om arbetstidens förläggning innefattar, i förekommande fall, överenskommelse om avsteg från regeln om natt-, dygns-, och veckovila.

Avsteg från regeln om nattvila gäller generellt när driften bedrivs genom intermittert och kontinuerligt 3-skiftsarbete inom varmbearbetningsavdelningar jämte därmed direkt samkörande avdelningar, se § 5 mom. 6.

Kan överenskommelse om avsteg från regeln om nattvila eller veckovila inte träffas kan ansökan om dispens göras hos Stål- och Metallindustrins Arbetstidsråd och av rådet prövas utan hinder av förhandlingsordningen.

Mom. 17 Beredskapstjänst

Med beredskapstjänst avses att arbetaren under överenskommen tid är anträffbar och utan dröjsmål efter varsel kan infinna sig på arbetsplatsen. Lokal överenskommelse om beredskapstjänst bör följa mellan parterna överenskomna anvisningar.

Mom. 18 Stål- och Metallindustrins Arbetstidsråd

Stål- och Metallindustrins Arbetstidsråd skall följa tillämpningen av arbetstidsbestämmelserna och utvecklingen av olika arbetstidsformer. Rådet skall vidare pröva dispenser enligt mom. 16 samt handlägga tvister om tolkning och tillämpning av detta avtal eller med stöd därav träffade överenskommelser.

Rådet består av fyra ledamöter. Parterna utser vardera två ledamöter. En av ledamöterna är ordförande. Ordföranden utses växelvis av parterna för ett kalenderår åt gången.

Varje ledamot har en röst. Vid lika röstetal kan på ledamots begäran rådet förstärkas med ytterligare en ledamot. Sådan ledamot utses av parterna gemensamt för en tid av tre år.

Stål- och Metallindustrins Arbetstidsråd kan utdöma skadestånd från arbetsgivare som bryter mot Stål- och Metallavtalet §§ 4 och 5 eller med stöd därav träffade överenskommelser. Rådets beslut om skadestånd vid ostridigt avtalsbrott skall inte kunna föras vidare till Arbetsdomstolen för prövning. Sådant skadestånd skall tillfalla Industrifacket Metalls fritidsfond.

Vad gäller beslut i Stål- och Metallindustrins Arbetstidsråd om storlek och jämkning av skadestånd vid olovligt uttag av övertid skall arbetstidslagens regler vara vägledande.

Frågor om eventuell påföljd för olovligt uttag av övertid bör ej bli föremål för lokala krav. I rådgivning och på annat lämpligt sätt skall parterna verka för att denna princip hålls i kraft.

§ 4-5

Mom. 19 Förhandlingsordning

Tvist om tolkning eller tillämpning av §§ 4 och 5 skall först hänskjutas till lokal förhandling. Uppnår de lokala parterna ej enighet skall tvisten på begäran av endera parten hänskjutas till central förhandling. Tvist kan av part senast inom två månader från avslutad central förhandling hänskjutas till Stål- och Metallindustrins Arbetstidsråd för avgörande. Rådets beslut är bindande för parterna om inte tvisten hänskjutits till Arbetsdomstolen senast inom en månad från dagen för rådets beslut. Dispenser kan ej bli föremål för Arbetsdomstolens prövning. I övrigt gäller Huvudavtalets förhandlingsordning.

§ 5 Arbetstidens förläggning

Mom. 1 Arbetstidsschema

Den ordinarie arbetstidens förläggning fastställs i form av överenskomna arbetstidsscheman. Härvid skall såväl produktionens som arbetarnas berättigade intressen beaktas samt hälso- och säkerhetsskäl iakttas. Arbetstidens förläggning och längd kan variera mellan olika perioder av året liksom över en längre period än året.

Mom. 2 Annan förläggning av arbetstid

Vid dagtids- och 2-skiftsarbete kan överenskommelse träffas mellan arbetsgivare och enskild arbetare om annan arbetstidsförläggning än vad som följer av det på arbetsplatsen överenskomna arbetstidsschemat. Vid sådan enskild överenskommelse skall arbetstiden förläggas inom den ram som anges i § 5 mom. 6 b) 2-skiftsarbete.

Arbetsgivaren skall underrätta den lokala fackliga organisationen om sådan överenskommelse. Överenskommelsen upphör senast en månad efter det att endera parten uttryckt önskemål om detta.

Mom. 3 Deltidsarbete

Förläggningen av deltiden fastställs i ett arbetstidsschema i samma ordning som gäller för heltid och – om inte annat överenskommes – inom ramen för motsvarande heltid.

Föreligger, då deltidarbete används i enstaka fall, ej överenskommelse mellan de lokala parterna skall klubben (avdelningen) genast informeras om tillämpad arbetstid. Anordnas deltidarbete som partnerarbete, dvs. ett arbete där två eller flera arbetare tillsammans upprätthåller en befattning, träffas skriftlig överenskommelse med varje partnerarbetare om de särskilda villkor som skall gälla beträffande arbetstidens förläggning. Klubben (avdelningen) skall genast informeras härom.

Mom. 4 Varierad arbetstid – Trygghet och Flexibilitet

I syfte att kunna utjämna beläggnings- och efterfrågesvängningar införs ett system med varierad arbetstid och personliga arbetstidskonton; avsättningskonto samt plus-tidskonto.

Avsättningskonto

För varje anställd avsätts årligen den 1 januari totalt 68 timmar till avsättningskontot. Om individen har anställts efter den 1 januari, ska samma antal timmar avsättas vid anställningstidpunkten.

Arbetsgivare och anställd bidrar med hälften vardera till de avsatta timmarna.

Vid minskat behov av arbete får arbetsgivaren minska den ordinarie arbetstiden genom att lägga ut timmar från avsättningskontot som ledig tid. För de timmar med vilka arbetstiden minskas, betalas ersättning för förlorad arbetsförtjänst.

§ 5

Vid avsättning av timmar sker i första hand avräkning mot eventuellt minussaldo enligt nedan. Överskjutande timmar avsätts därefter till avsättningskontot.

Saldot på avsättningskontot får maximalt uppgå till 150 timmar vid avstämningsstillfället den 31 december, eller annat högre antal timmar som lokalt överenskommes.

Plustidskonto

Vid ökat behov av arbete får arbetsgivaren öka den ordinarie arbetstiden. Lön utgår enligt ordinarie arbetstids-schema.

Tid under vilken arbetstiden ökat i förhållande till ordinarie arbetstid ska föras till ett plustidskonto, varvid varje timme ska uppräknas med faktor 2.

I första hand ska dock arbetade plustimmar användas för avräkning mot eventuellt minussaldo. Överskjutande timmar avsätts därefter till plustidskontot.

Om plustid har uppkommit på plustidskontot, får arbetsgivaren använda även dessa timmar till att minska den normala arbetstiden.

Plustidskontot får inte vid något tillfälle överskrida 200 timmar.

De lokala parterna kan komma överens om annan övre gräns för plustidskontot.

Förläggning av ledig tid – minussaldo

Vid minskad arbetstid ska i första hand avsatta timmar på avsättningskontot användas.

Om inga timmar finns på avsättningskontot, får istället tillgängliga timmar på plustidskontot användas. Om arbetstiden därutöver minskas, uppkommer ett minussaldo. Minussaldo får maximalt uppgå till 150 timmar, eller annat antal timmar som lokalt överenskommes. Vid minskad arbetstid utgår lön enligt ordinarie arbetstidsschema, varvid ersättning betalas för förlorad arbetsförtjänst.

Avstämning

Om de lokala parterna inte överenskommer om annat gäller följande.

Avstämning av avsättningskontot och plustidskontot ska ske varje år den 31 december. Eventuella överskjutande timmar vid avstämningstidpunkten tas bort från kontot varvid de timmar som den anställde har bidragit med utgår i kontant ersättning. I övrigt kvarstår saldona på avsättningskontot och plustidskontot över årsskiftet.

För arbetare som varit anställd under del av året utges ersättningen i proportion till anställningstidens längd. Frånvaro, som inte räknas som arbetad tid (se anmärkning) eller utgör semester, medför en proportionell reduktion vid avstämningstidpunkten av de 68 timmar som avsatts vid årets början. Frånvaron proportioneras mot den ordinarie arbetstiden för heltid. Om fler timmar har använts under året än vad arbetaren vid avstämningstidpunkten har haft rätt till uppstår ingen minustid för skillnaden mellan uttagen tid och avstämd tid – dock sker, om aktuellt, en reducering av de 68 timmarna gentemot uttagen tid. Avstämning och därmed eventuell reducering sker även beträffande anställningens första år.

Anmärkning

Med arbetad tid ska likställas tid då arbetare har haft per-

mission, varit permitterad, deltagit i fackligt arbete enligt förtroendemannalagen, haft kompensation för övertidsarbete samt haft utlagd ledighet enligt § 5 mom. 4 Varierad arbetstid – Trygghet och flexibilitet.

De lokala parterna kan vid avstämning komma överens om att timmar som vid ökad arbetstid förts till plustidskontot ska utges i kontant ersättning, varvid endast faktiskt antal arbetade timmar ska ersättas. Övertids-tillägg utges för dessa timmar.

Kontant ersättning för timmar på avsättningskonto och plustidskonto beräknas per timme enligt formeln aktuell månadslön/175 vid 40 timmars arbetsvecka. Vid kortare arbetstid betalas ersättning i proportion därtill. Ersättningen utbetalas som ett engångsbelopp senast i samband med löneutbetalning månaden efter avstämningstidpunkten.

Frånvaro

Vid frånvaro oavsett orsak ska bestämmelserna om varierad arbetstid inte tillämpas.

Anställnings upphörande

Vid anställnings upphörande utbetalas kontant ersättning för kvarstående timmar på avsättningskontot som den anställda bidragit med. För beräkning av kvarstående timmar på avsättningskontot ska en proportionell reducering ske utifrån den anställdes frånvaro under året fram till sista anställningsdatum – beräkning sker enligt vad som framkommer under ”Avstämning”.

Kvarstående timmar på plustidskontot ersätts kontant, varvid endast faktiskt antal arbetade timmar räknas med. Övertidstillägg utges för dessa timmar.

Om minussaldo uppstått ska kvittning ske. Kvittning ska dock inte ske om anställningen upphört genom uppsägning på grund av arbetsbrist, pensionsavgång eller genom att tidsbegränsad anställning löpt ut och arbetaren på grund av arbetsbrist inte fått fortsatt anställning. Vid uppsägning på grund av personliga skäl ska kvittning inte ske om de personliga skälen är hänförliga till sjukdom. Vid egen uppsägning, efter det att arbetsgivaren varslat om uppsägningar inom arbetarkollektivet på grund av arbetsbrist, ska inte heller kvittning ske.

Överläggning och varsel

Innan arbetsgivaren beslutar om minskning eller ökning av arbetstiden med tillämpning av detta moment, ska arbetsgivaren i överläggning med lokal arbetstagarpart presentera förslaget och skälen för detta. Denna överläggning ersätter förhandling enligt MBL.

Kan de lokala parterna inte enas om hur arbetstiden ska förläggas gäller arbetsgivarens ståndpunkt, varvid timmarna ska fördelas så jämnt som möjligt över tid samt mellan de anställda som berörs av utläggningen. Hänsyn ska därvid tas till såväl verksamhetens krav som individens berättigade intressen.

Vid förändring av den ordinarie arbetstiden ska normalt 14 dagars varsel iakttas. Vid oförutsedda händelser eller annars när verksamheten så kräver får kortare varsel tillämpas. Rimlig hänsyn ska alltid tas till individens möjligheter att anpassa sig till förändringen. Om individen av särskilda skäl har svårt att anpassa sig till förändringen, ska arbetsgivaren om möjligt lösa situationen på annat sätt. Ju kortare varsel desto tyngre väger de av individen anförda skälen.

Om facklig part anser att arbetsgivaren utnyttjar sin beslutanderätt i strid mot denna paragrafs syfte, gäller vanlig förhandlingsordning för tvistefrågor.

Mom. 5 Flextid

Om verksamheten tillåter det kan de lokala parterna träffa överenskommelse om tillämpning av s.k. flextid. Innan flextid införs måste tillämpningsregler överenskommas mellan de lokala parterna.

Mom. 6 Bestämmelser när överenskommelse om arbetstidens förläggning saknas

Kan de lokala parterna ej enas om arbetstidens förläggning enligt mom. 1–3 ovan gäller nedanstående bestämmelser.

a) Dagarbete

Arbetstiden förläggs måndag–fredag mellan kl. 07 och kl. 16. Raster utgår med sammanlagt högst en timme per dag. Driftsuppehåll görs under allmänna helgdagar, påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton.

b) 2-skiftsarbete

Arbetstiden förläggs måndag – fredag mellan kl. 05 och kl. 24. Rast utgår med minst 15 minuter per skift om särskilda hinder härför ej föreligger. Driftsuppehåll görs under allmänna helgdagar, påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton.

c) 3-skiftsarbete med intermittent drift

Arbetsveckan börjar tidigast på söndag kl 20 och senast på måndag kl. 06.

Driftsuppehåll görs enligt följande:

Nyår	48 timmar
Trettondagen	24 timmar
Påsk	96 timmar
1 maj	24 timmar
Kristi Himmelfärdsdag	24 timmar
Pingst	56 timmar
Midsommar	72 timmar
Alla Helgons dag	48 timmar
Jul	72 timmar

Följande undantag gäller

Vid processer – där uppstart och avstängning är tidskrävande, t.ex. vid stålugnar – skall driften upprätthållas trettondagen och Kristi Himmelfärdsdag samt såväl lördag som söndag endera före eller efter större reparation, som påkallar minst fem dygns driftsavbrott. Upprätthållande av driften enkel helgdag skall ej medföra att de berörda arbetarna erhåller längre ordinarie arbetstid än som eljest gäller vid 3-skiftsarbete med intermittent drift.

d) 3-skiftsarbete med kontinuerlig drift med storhelgsuppehåll

Kontinuerlig drift med storhelgsuppehåll får tillämpas:

- vid t.ex. stålugnar, varmvälsverk, större varmpressar
- vid t.ex. kallvälsverk och dragerier samt därmed samkörande produktionsenheter beträffande sådan del av anläggningen, där bristande kapacitet föreligger eller där anläggningen är så dyrbar att fördelarna av en kontinuerlig drift är uppenbara.

Driftsuppehåll görs enligt följande:

Nyår	48 timmar
Påsk	88 timmar
1 maj	24 timmar

Pingst	56 timmar
Midsommar	72 timmar
Jul	72 timmar

e) 3-skiftsarbete med kontinuerlig drift utan storhelguppehåll

Kontinuerlig drift där arbetet skall fortgå dygnet runt såväl sön- och helgdagar (även storhelger) som vardagar får tillämpas:

- vid anläggningar som på grund av tekniska skäl förutsätter kontinuerlig drift såsom sintringsverk, hyttor, legerings- och järnsvampverk, glödnings-, härdnings- och värmebehandlingsugnar samt sintringsugnar för pulvermetallurgiska produkter
- där anläggningen är så dyrbar att fördelarna av kontinuerlig drift är uppenbara
- för vakter och liknande personal.

f) Förberedelsearbeten vid skiftarbete

Förberedelsearbeten, t.ex. start av ugnar, skall vid skiftarbete vara verkställda före den ordinarie arbetstidens början.

g) Övergång till kontinuerlig drift

Vid övergång till kontinuerlig drift skall eftersträvas, att den nya driftsformen ej genomförs med mindre än att den kan antagas bli bestående under minst en skiftcykel. För att vid mer temporär övergång till dessa driftsformer utjämna övergångsolägenheterna i samband med arbetstidens förändring rekommenderar parterna att ett sådant skiftschema väljs, som innehåller en kort skiftcykel, och att skiftgången ej avbryts innan sådan kortare skiftcykel avslutas.

Mom. 7 Sommartid

Under det nattskift då övergång till sommartid sker förkortas arbetstiden med en timme.

Återgång till normalt看 innebär en motsvarande förlängning med en timme av nattskiftet.

Beträffande tillämplig ersättning se § 7 mom. 6.

Mom. 8 Nationaldag

Om de lokala parterna inte enas om annat gäller att arbetare som är anställd på nationaldagen i arbetstidsbanken eller på annat sätt erhåller 2 timmar och 18 minuter. Detta gäller inte arbetare sysselsatta i 3-skiftsarbete med kontinuerlig drift med eller utan storhelguppehåll, semestervikarier eller feriearbetare. För deltidsanställd arbetare gäller att tiden proportioneras till sysselsättningsgrad.

§ 6 Lön**Mom. 1 Grunder för lönesättning**

Grund för lönesättningen ska vara arbetsuppgifternas svårighetsgrad, ansvars- och kompetenskrav samt arbetarens sätt att uppfylla dessa krav.

Lönen ska därvid fastställas med hänsyn till stigande ansvar och svårighet i arbetet samt med arbetarens ökade kompetens, erfarenhet och personliga insats. Lönen ska stimulera till goda insatser, engagemang och resultat. Skillnader i lön kan bidra positivt till löneutveckling och produktivitet.

Med utgångspunkt från ovanstående bör de lokala parterna träffa överenskommelse om lönesystem.

Utifrån verksamhetens mål kan en systematisk genom-

gång av arbetsinnehåll och arbetarens kompetens- och kompetensutvecklingsbehov vara ett hjälpmedel i denna bedömning.

Anmärkning

Det är parternas gemensamma uppfattning att arbetarens personliga insats är viktig i samtliga befattningar i företaget. I syftet att öka betydelsen av denna har en ny lönegrupp S införts i avtalet. Detta innebär dock inte att betydelsen av den personliga insatsen i andra befattningar ska minska.

Mom. 2 Personlig garantilön

Allt efter kvalifikationer och personlig insats skall arbetare, som arbetat ett flertal år i yrket, erhålla personlig garantilön som är högre än den garantilön som gäller enligt mom. 8.

Mom. 3 Lokala löneavtal

Träffas överenskommelse mellan de lokala parterna om löneavtal bör däri ingå

- beskrivning av lönesystem
- uppgift om den eller de löneformer som skall tillämpas
- uppgifter om vilka kategorier av arbetare/vilka enheter/överenskommelsens olika avsnitt omfattar
- uppgift om överenskommelsens giltighetstid regler för omförhandling/upsägning av överenskommelsen.

Mom. 4 Löneformer

Vid val av löneform bör arbetsorganisation samt krav på såväl produktivitets- och lönsamhetsutveckling som arbetstillfredsställelse, lönetrygghet och objektivitet beaktas.

Lokalt tillämpade löneformer kan utgöras av:

Fast månadslön

Lönen utgår som ett per månad bestämt belopp.

Rörlig lön

Rörlig lön helt baserad på arbetskvantitet, arbetskvalitet eller annan form av nyckeltal, t.ex. bonus-, premie-, resultatandel.

Kombination av månadslön och rörlig lönedel

Lön som till viss del baseras på ett per månad bestämt belopp och till viss del baseras på arbetskvantitet, arbetskvalitet eller annan form av nyckeltal (rörlig lönedel), t.ex. bonuslön, premiälön, resultatlön.

Mom. 5 Överenskommelse om löneform

Tillämpning av rörlig lön eller rörlig lönedel i löneavtal förutsätter särskild överenskommelse.

1. Överenskommelse om rörlig lön eller rörlig lönedel, som avses bli bestående under avtalsåret, träffas mellan de lokala parterna.

Om de lokala parterna ej enas om annat skall uppsägning av sådan överenskommelse av endera parten ske senast två månader före avtalsårets utgång. Sker ej sådan uppsägning gäller överenskommelsen mellan parterna för följande avtalsår.

Ändras till följd av tekniska och ekonomiska förändringar de överenskomna förutsättningarna för den rörliga lönen eller rörliga lönedelen kan dock överenskommelsen uppsägas att sluta gälla sju dagar efter uppsägningsdagen.

2. Annan överenskommelse om rörlig lön eller lönedel, som avser bestämd arbetsuppgift och gäller visst tillfälle, kan träffas mellan lokala parterna eller mellan arbetsgivaren och den eller de arbetare som berörs.

Anmärkning

Vid tillämpning av ackord gäller även "Ackordsbestämmelser", enligt bilaga.

Mom. 6 Regler vid förändring av löneavtal

Om överenskommelse om löneavtal och/eller löneform upphör att gälla eller om endera parten sagt upp sådan överenskommelse och någon ny överenskommelse ej träffats skall följande gälla:

Från och med att tidigare överenskommelse upphört att gälla tillförsäkras arbetaren – om inte annat överenskommes – månadslön motsvarande arbetarens genomsnittliga grundförtjänst under de sex kalendermånader som föregick uppsägningen. Vid betalning av genomsnittsförtjänst förutsätts samma arbetsprestation som under nämnda sex månader.

Förhandlingar skall snarast inledas om nya lönebestämmelser eller ny löneform.

Mom. 7 Garantilön

Garantilön är den lägsta lön som får betalas.

För varje arbetare fastställs en garantilön som varierar beroende på inplacering i lönegrupp enligt mom. 8 nedan.

Tillämpas vid företag lönebestämmelser som beaktar reglerna för garantilön erfordras dock ej individuell inplacering av arbetarna i lönegrupper enligt mom. 8.

Undantag

Bestämmelsen om garantilön gäller ej elever i företagsförlagd yrkesutbildning för vilka särskilda överenskommelser tillämpas, bilaga Yrkesutbildningsavtalet.

För ferieanställda kan lokal överenskommelse träffas om lägre lön än garantilön.

För arbetare som uppbär lönebidrag, livränta eller annan ersättning, bestäms garantilönen i lokal överenskommelse.

Mom. 8 Lönegrupper - garantilön

Garantilönen är inom respektive lönegrupp följande:

	2017 (kr)	2018	2019
Grupp S:			
S-gruppen	(Ingen angiven garantilön.)		
Grupp T:			
Teknikergruppen	21.811	22.084	22.636
Grupp 1:			
Vuxna yrkesskickliga arbetare, vilka arbetat minst 6 år i yrket	20.650	21.166	21.696
Grupp 2:			
Vuxna yrkeskunniga arbetare, vilka arbetat minst 3 år i yrket	19.341	19.825	20.320
Grupp 3:			
Övriga vuxna arbetare, vilka fyllt 18 år	18.231	18.687	19.154
Grupp 4:			
Arbetare, vilka fyllt 17 år	16.483	16.895	17.317
Grupp 5: Arbetare, vilka fyllt 16 år	14.735	15.103	15.481

Inplacering i lönegrupp S sker efter lokal överenskommelse. Lönesättning av arbetare inplacerad i gruppen ska särskilt utgå från den enskildes tillämpade kompetens, personliga prestation och engagemang. Det är naturligt att skillnader i lönen ökar med arbetsuppgifternas komplexitet och i spets- och nyckelbefattningar, och där den personliga prestationen i större utsträckning än annars är avgörande för resultatet. Kriterier som ligger till grund för den individuella lönesättningen ska vara tydliga för att motverka godtycklighet.

Lönesättning i lönegrupp S sker frikopplat från lönepottfördelningen, men arbetaren bidrar till lönepottsunderlaget med ett belopp som motsvarar genomsnittsförtjänsten hos heltidsanställd arbetare vid företaget. För deltidsanställd arbetare proportioneras beloppet till sysselsättningsgrad. Löneökning för arbetaren belastar potten upp till det centrala avtalets aktuella procenttal. Löneökning därutöver sker utanför potten och belastar inte denna.

Inplacering i lönegrupp T (teknikergruppen) sker efter särskilda anvisningar som överenskommits mellan de centrala parterna.

Inplacering i lönegrupp 1 förutsätter att arbetaren utför kvalificerade arbeten som i hög grad kräver teknisk eller annan teoretisk utbildning och praktisk erfarenhet samt ställer stora krav på omdöme, initiativ och ansvar.

Inplacering i lönegrupp 2 förutsätter att arbetaren utför arbeten som ställer krav på teknisk eller annan teoretisk och/eller praktisk erfarenhet; som regel utförs arbetsuppgifterna efter skriftliga instruktioner.

Anvisningarna rörande inplacering i lönegrupp T liksom särskild exempelsamling som visar typer av befattningar

hänförlara till respektive lönegrupp 1–3 finns redovisade i separata instruktioner.

Anmärkning 1

Parterna är överens om att garantilönerna i grupp 3 långsiktigt ska uppgå till 65 procent av det genomsnittliga förtjänstläget i branschen.

Detta hanteras på så sätt att en avstämning sker vid varje riksavtalsförhandlingstillfälle. Garantilönen höjs då med samma procenttal som i riksavtalets potter och vid samma tidpunkter som det nya riksavtalet. Dessutom görs en uppföljning av utgående avtalsperiods löneutveckling i branschen. Därefter görs nödvändig justering av garantilönen i syfte att nå ovan nämnda målsättning.

Anmärkning 2

Inplacering i lönegrupperna 3-5, beträffande feriearbetare, avser det kalenderår som åldern uppnås.

Mom. 9 Definition av lönebegrepp och förtjänstbegrepp

Lönebegrepp

1. Månadslön är den aktuella fasta kontanta månadslönen om annat ej särskilt anges
2. Garantilön är den i mom. 8 fastställda lägsta lön per månad som får betalas i respektive lönegrupp.
3. Personlig garantilön är garantilön enligt mom. 8 ökad med ett personligt tillägg enligt mom. 2

Förtjänstbegrepp

Grundförtjänst är den sammanlagda lönen (månadslön och rörlig lönedel), uträknad per månad utan tillägg (semester, övertidstillägg, omställningsersättning, ob-tillägg och motsvarande).

§ 6-7

Förlorad arbetsförtjänst (i § 7 mom. 5)

Lön som om arbete utförts.

Bibehållen lön (i § 14 Permission)

Genomsnittlig grundförtjänst senaste kvartal.

Beräkning av tillägg och avdrag vid månadslön med premiedel vid skiftarbete

De lokala parterna skall vid månadslön med rörlig lönedel enas om i vilken omfattning den rörliga lönedelen skall inräknas i grundförtjänsten.

I de fall den rörliga lönedelen utbetalas per timme skall premiedelen vid varje avlöningstillfälle ökas med det procenttal som motsvarar skillnaden mellan aktuellt arbetstidsmätt och 40 timmar per helgfri vecka och år. Procenttalet utgör 5,26 procent vid 38-timmarsvecka, 11,11 procent vid 36-timmarsvecka och 14,29 procent vid 35-timmarsvecka.

§ 7 Ersättning för arbete på övertid, omställningsersättning, obekvämtid, ersättning för veckovila, förskjuten dygnsvila samt övergång till sommartid/normaltid

Mom. 1 Övertidsersättning

Huvudregel

För övertidsarbete, varmed avses arbete utöver arbetstidsmättet per dygn enligt det för arbetaren gällande ordinarie arbetstidsschemat, betalas övertidsersättning som utgörs av dels lön för arbetad tid, dels övertidstillägg med nedanstående belopp såsom öre per timme.

År 2017

4 741 öre/tim

2018

4 836 öre/tim

2019

4 932 öre/tim

Lönen för arbetad övertidstimme är månadslönen/175 vid arbetstid om 40 timmar per helgfri vecka och år samt vid kortare arbetstid i proportion därtill.

Vid arbete på obekvämtid samt i skiftarbete betalas ob- tillägg.

Vid deltidarbete se mom. 3.

Anmärkning

Vid arbete på friskift betalas övertidsersättning. Denna regel gäller dock ej när tilläggsregeln nedan tillämpas. För erhållande av övertidsersättning skall ordinarie arbetstids- schema fullföljas på ömse sidor om friskiftet.

Tilläggsregel

Ändras – genom överflyttning till annat arbete eller genom omläggning av arbetstiden – förläggningen av arbetarens arbetstid betalas övertidsersättning för det antal arbetstimmor som under en sjudygnperiod överskrider arbetstidsmättet i det tidigare ordinarie arbetstidsschemat. Beräkningen av sjudygnperioden inleds det dygn då arbetet efter det nya schemat påbörjas. Med ordinarie arbetstidsschema – mot vilket jämförelsen sker – avses det schema som arbetaren lämnar vid början av sjudygnperioden. Vid upprepade förflyttningar med byte av arbetstidssche- man börjar ny sjudygnperiod löpa först sedan en hel sju- dygnperiod fullföljts för beräkningen av övertid.

Anmärkningar

1. Vid beräkning av arbetad tid enligt denna tilläggs- regel jämförelsen sker med arbete sjukfrånvaro med sjuklön och karensdag, permission, semester, betald veckovila och betald dygnsvila samt uttag av kompensationsledighet.

§ 7

2. För registrering av övertid enligt § 4 räknas den senast fullgjorda överskridandetiden i förhållande till det ordinarie arbetstidsschemat.

3. Vid tillfällig överflyttning till nytt arbetstidsschema skall övergång respektive återgång ske snarast, dock skall dubbla skift samma dag undvikas. Underskridande av arbetarens ordinarie arbetstidsmätt skall om möjligt undvikas.

Mom. 2 Omställningsersättning

Lokala parterna har möjlighet att överenskomma om andra regler än i momentet angivna.

För arbetad tid, som avses i tilläggsregeln i § 7 mom. 1, betalas under sjudygnperiod omställning ersättning med nedanstående angivna belopp i kr per skift som fullgörs i det nya schemat.

År 2017	2018	2019
110 kr	112 kr	115 kr

Mom. 3 Regler vid deltidarbete

Förlängs eller förskjuts deltidarbete utanför det för deltidarbetet gällande ordinarie arbetstidsschema tillämpas bestämmelserna i mom. 1 respektive mom.

2. Dessa bestämmelser tillämpas utan beaktande av arbetstidsschemat för motsvarande heltidsarbete.

Omställningsersättning enligt mom. 2 utges i proportion till sysselsättningsgrad.

Vid fortlöpande förlängning eller förskjutning av deltidarbetsstunden betalas övertidstillägg respektive omställningersättning under längst sjudygnperioden efter förändringen.

Vid arbete på obekväm tid samt i skiftarbete betalas ob- tillägg. Åtar sig partnerarbetare arbete för annan part- nerarbetare genom överenskommelse med denne beta- las ej särskilt tillägg för den förlängda eller förskjutna arbetstiden.

Tillfällig förlängning av deltidarbete för arbetare som uppbär delpension bör förekomma endast i undantagsfall.

Anmärkning

Vid tillämpning av flexitid enligt § 5 mom. 5 skall särskilda regler fastställas för deltidarbete.

Mom. 4 Arbete på obekväm tid

1. För arbete mellan kl. 17.00 och kl. 06.00 eller annan lo- kalt överenskommen tidsperiod av motsvarande längd be- talas samtliga dagar följande tillägg öre per timme.

	År 2017	2018	2019
Mellan kl. 17 och 22	2 682	2 749	2 818
Mellan kl. 22 och 06	3 907	4 004	4 105

2. Vid sidan av ovan
angivna tillägg
för arbete under
veckoslut och helger
nedanstående
tillägg per timme:

Fredag kl. 22 till lördag kl. 22	7 521	7 709	7 902
-------------------------------------	-------	-------	-------

fortsättning **Mom. 4 Arbete på obekvämtid**

	År 2017	2018	2019
Från kl. 22 dagen före till kl. 22 på söndagar, tretton- dagen, Kristi himmel- färds dag, national- dagen och Alla Helgons dag samt från kl. 22 skärtorsdagen till kl 06 på långfredagen:	10 550	10 814	11 084
Dag före nyårsafton kl. 22–nyårsdagen kl. 22, långfredagen kl.06-annandag påsk kl. 22, valborgs- mässoafton kl. 22 –1 maj kl. 22, dagen före pingstafton kl. 22-dagen efter pingstdagen kl. 06, dagen före mid- sommarafton kl. 22 -dagen efter mid- sommardagen kl. 22, dagen före julafton kl. 22-annandag jul kl. 22:	17 558	17 997	18 447

Anmärkningar

1. Vid tillämpning av flexibel arbetstid vid dagararbete enligt § 5 mom. 5 betalas inte ob-tillägg för arbetstid inom det överenskomna flexitidsschemats yttre tidpunkter.

2. I punkt 1 och 2 ovan angivna klockslag avser arbetsplatser där skiftbyte sker kl. 06, 14 och 22. Tillämpas andra skiftbytestider skall, om annat ej lokalt överenskommes, för skiftgående arbetsplatser en anpassning av klockslagen härtill ske.

3. Parterna är överens om att tillämpa följande hante-ringsmetod för höjningar av ob-tilläggen i syfte att uppnå följsamhet i enlighet med överenskommelse träffad i riksavtalsförhandlingarna 2004.

En avstämning sker vid varje riksavtalsförhandlingstill-fälle, varvid en uppföljning av utgående avtalsperiods löne-utveckling i branschen görs. I den mån den faktiska löne-utvecklingen skiljer sig från vad som anges i det utgående riksavtalet, görs en justering av ob-tilläggen i motsvarande mån. Därefter höjs ob-tilläggen med samma procenttal och vid samma tidpunkter som det nya riksavtalet.

Mom 5. Veckovila och förskjuten dygnsvila förlagd till ordinarie arbetstid

Om veckovila och förskjuten dygnsvila förläggs till ordina-rie arbetstid skall ersättning för förlorad arbetsförtjänst betalas.

Mom. 6 Ersättning i samband med övergång till sommartid och återgång till normalt看

Vid övergång till sommartid erhåller berörda arbetare lön jämte ob-ersättning som om arbetstiden varit oavkortad.

Vid återgång till normalt看 erhåller berörda arbetare lön jämte ob-ersättning för den timme nattskiftet förlängs.

Vid återgång till normalt看 erhåller berörda arbetare för den timme som nattskiftet förlängs månadslönen 154/158* samt ob-tillägg.

§ 8

- * Divisorn 154 gäller vid kontinuerligt 3-skift utan helguppehåll.
- * Divisorn 158 gäller vid kontinuerligt 3-skift med helguppehåll.

§ 8 Betalning vid omplacering och omflyttning av personal

Mom. 1 Lokal överenskommelse

De lokala parterna bör träffa överenskommelse om betalningsregler vid omplacering och omflyttning av arbetare till annan befattning. Träffas ej sådan överenskommelse gäller de i mom. 2 och 3 angivna bestämmelserna.

Mom. 2 Omplacering

Med omplacering avses varaktig förflyttning till annan befattning. Avsikten är att förändringen skall bli stadigvarande.

1. Vid omplacering tillämpas den för den nya befattningen gällande lönen fr.o.m. följande nya löneperiod. Omplaceringstillägg betalas ej till arbetare med mindre än två års obruten anställning i företaget.
2. Sker omplacering till befattning med lägre lön betalas ett personligt omplaceringstillägg motsvarande skillnaden mellan arbetarens genomsnittliga grundförtjänst senaste kvartal eller motsvarande lokalt överenskommen period och motsvarande förtjänst för den nya befattningen under motsvarande tid.

Omplaceringstillägg avräknas under tre år med en tredjedel per år. Sker efter omplaceringen en höjning av lönen för den nya befattningen reduceras tillägget i motsvarande grad.

3. Omplaceringstillägg enligt detta moment betalas ej om omplaceringen sker på arbetarens egen begäran, vid omplacering som föränleds av arbetarens eget förvållande eller om arbetaren är berättigad till arbets-skadelivränta enligt lag om arbetsskadeförsäkring.

Anmärkning

Omplacering som är sakligt motiverad av exempelvis ålders- eller hälsoskäl berättigar till omplaceringstillägg, oavsett om den sker på arbetstagarens begäran eller på arbetsgivarens initiativ. Omplaceringstillägg skall då även utges för minskat ob-tillägg. Sådant omplaceringstillägg kan ej utges för längre tid än den anställde arbetat skift och avräknas under tre år med en tredjedel per år.

Mom. 3 Omflyttning

Med omflyttning avses tillfällig förflyttning till annan befattning. Avsikten är att arbetaren efter kortare tid skall återgå till den tidigare befattningen.

1. Vid omflyttning betalas den för den nya befattningen gällande lönen. Den nya lönen gäller fr.o.m. närmast följande ny löneperiod. Vid återgång till den tidigare befattningen betalas den tidigare lönen fr.o.m. nästkommande löneperiod.
2. Sker omflyttning till befattning med lägre lön betalas oförändrad lön under omflyttningsperioden.
3. Omflyttningstillägg betalas för tid under vilken omflyttningen varar, dock högst under fyra veckor. Om omflyttningen beror på sjukdom, militärtjänstgöring eller annat liknande skäl, varom enighet nås lokalt, skall omflyttningstillägg betalas så länge omflyttningen pågår.

§ 8-9

Anmärkning

Vid förflyttning av personal skall eftersträvas att omflyttningar av längre varaktighet än fyra veckor undviks.

4. Dessa betalningsregler gäller ej vid omflyttning av personal, som enligt överenskommelse står till förfogande som reserv (ersättare) eller normalt växlar mellan olika arbetsplatser eller befattningar.

§ 9 Semester

Mom. 1 Semesterlag och överenskommelser

Semester utgår enligt lag. Lokala och enskilda överenskommelser får träffas i de fall semesterlagen medger sådana överenskommelser. (Lokal överenskommelse kan sålunda träffas om avsteg från § 12 Semesterlagen, bl a kortare sammanhängande semesterperiod än fyra veckor och/eller semesterperioden förläggs till annan period än juni-augusti).

Lokala överenskommelser bör träffas om beräkning av semesterledighet för arbetare med oregelbunden arbetstidsförläggning i enlighet med riktlinjer antagna av förbunden.

Efter lokal överenskommelse kan semesteråret av administrativa skäl förskjutas till att börja samtidigt med den löneperiod som närmast ansluter till månadsskiftet mars-april.

Mom. 2 Semesterlön

Semesterlön för betald semester utgörs av den för semestertiden aktuella månadslönen jämte semestertillägg.

Med månadslön avses i detta sammanhang fast kontant månadslön jämte eventuella fasta lönetillägg per månad. Semestertillägget för varje betald semesterdag utgör

- 0,8 % av arbetarens vid semestertillfället aktuella månadslön samt
- 0,5 % av summan av rörliga lönetillägg, som har utbetalats under intjänandeåret.

Med rörliga lönetillägg avses i detta sammanhang de tillägg som betalas vid sidan om månadslönen, exempelvis premiedel, bonus, ob- tillägg, omställnings- och övertidsersättning samt kontant ersättning med anledning av utbetalning av timmar enligt § 5 mom. 4 ”Avstämning”.

De lokala parterna kan överenskomma att berörda rörliga lönetillägg – i stället för ovanstående – skall på motsvarande sätt ökas redan vid utbetalningstillfället.

Vid semesterlönegrundande frånvaro skall för varje sådan frånvarotimme underlaget ökas med genomsnittliga timinkomsten av rörliga lönetillägg under intjänandeåret.

Vid utbetalning av semesterlön för månadsavlönade, som inte träffat överenskommelse om sammanfallande intjänande- och semesterår, gäller följande;

Semestertillägget om 0,8% avseende fast kontant månadslön samt semestertillägget om 0,5% avseende rörliga lönedelar som intjänats under intjänandeåret utbetalas vid ordinarie löneutbetalningstillfälle närmast före huvudsemester, såvida inte lokal överenskommelse träffats om annat.

Anmärkning

Semestertillägget 0,5 % förutsätter att arbetaren har tjänat in full betald semester. Om så inte är fallet skall semestertillägget uppjusteras genom att 0,5 % multipliceras med 25 – det antal semesterdagar arbetaren är berättigad till – och divideras med det antal betalda semesterdagar arbetaren tjänat in.

Vid ändrad sysselsättningsgrad eller vid deltidsarbete beräknas semesterlönen och semestertillägget genom att den vid semestertillfället aktuella månadslönen proportioneras i förhållande till arbetarens andel av full ordinarie arbetstid under intjänandeåret.

Om den proportionerade månadslönen blir större än den vid semestertillfället aktuella månadslönen skall för varje uttagen betald semesterdag betalas ett tillägg om 4,6 % av skillnaden mellan den proportionerade månadslönen och den aktuella månadslönen.

Om den proportionerade månadslönen blir mindre skall på motsvarande sätt ett avdrag om 4,6 % göras. Ändras sysselsättningsgraden (den faktiska arbetstiden) under löpande kalendermånad skall vid beräkningen användas den sysselsättningsgrad som gällt under flertalet kalenderdagar av månaden.

Vid frånvaro del av dag skall sysselsättningsgraden anses vara ändrad vid

- tjänstledigheter, t.ex. icke semesterlönegrundande studieledigheter
- sjukfrånvaro som ej längre är semesterlönegrundande
- föräldraledighet som inte är semesterlönegrundande.

Semesterlönen för sparad semesterdag, för vilken semestertillägg ej ännu utbetalats, beräknas enligt samma regler som för ordinarie semester. Semesterlönen skall dock anpassas till sysselsättningsgraden under det intjänandeår som föregick det semesterår då dagen sparades. Vid beräkning av rörliga lönetillägg gäller att all frånvaro under intjänandeåret före det år de sparade dagarna tas ut – med undantag för frånvaro på grund av semester som ej sparats från tidigare år och permittering vid driftsuppehåll för samtidig semester – skall räknas som semesterlönegrundande frånvaro.

Vid uttag av obetald semesterdag görs för varje dag avdrag med 4,6 % från arbetarens aktuella månadslön.

Mom. 3 Semesterersättning

Semesterersättningen utgör per outtagen betald semesterdag 5,4 % av arbetarens månadslön samt 0,5 % av de rörliga lönetillägg som utbetalats under intjänandeåret.

Semesterersättningen för sparad semesterdag beräknas som om den sparade dagen tagits ut det år anställningen upphör.

I de fall intjänat semestertillägg utbetalats vid det ordinarie löneutbetalningstillfället närmast före huvudsemesteren, eller i övrigt i enlighet med mom.2 stycke 7, utgår endast semesterersättning per outtagen betald semesterdag med 4,6 % av arbetstagarrens månadslön.

Semesterersättningen för sparad semesterdag beräknas som om den sparade dagen tagits ut det år anställningen upphör.

Semesterersättning beräknas efter samma regler som tillämpas för semesterlön enligt mom.2.

Vid ändrad sysselsättningsgrad tillämpas samma omräkning av aktuell månadslön som i mom. 2.

Vid tidsbegränsade anställningar om högst tre månader kan arbetsgivaren komma överens med arbetaren om att semesterersättning ingår i överenskommen lön.

Mom. 4 Semester vid deltidanställning

Semesterlön och semesterersättning betalas enligt mom. 2–5.

För deltidanställd som enligt arbetstidsschemat inte arbetar varje dag varje vecka (intermittent deltidarbete) skall semestern läggas ut på så många arbetsdagar av 25 som

motsvarar deltidsarbetarens andel av full arbetstid (nettosemesterdagar). Vid brutet tal skall höjning ske till närmast högre hela tal.

Om både betalda semesterdagar (ordinarie semester och sparad semester) och obetalda semesterdagar skall utläggas under semesteråret proportioneras de var för sig enligt följande:

Antal arbetsdagar per vecka dividerat med 5 x antal bruttosemesterdagar som skall läggas ut = antal semesterdagar som skall förläggas till dagar som annars skulle ha utgjort arbetsdagar (nettosemesterdagar).

Om det vid beräkningen uppstår brutet tal sker avrundning uppåt till närmaste heltal.

Med ”antalet arbetsdagar per vecka” avses det antal dagar som, enligt för arbetaren gällande arbetstidsschema, är arbetsdagar per helgfri vecka i genomsnitt per fyra veckor (eller annan period som omfattar hel förläggningssykel).

Om arbetaren enligt arbetstidsschemat skall arbeta såväl hel som del av dag samma vecka skall den delvis arbetade dagen i detta sammanhang räknas som hel dag. När semester utläggs för sådan arbetare konsumeras en hel semesterdag även för den dag arbetaren endast skulle ha arbetat del av dagen.

Exempel

Arbetarens deltid förlagd till i genomsnitt följande antal arbetsdagar per vecka	Antal nettosemesterdagar (vid 25 dagars dagar per vecka bruttosemester)
4,0	20
3,5	18

3,0	15
2,5	13
2,0	10

Om arbetarens arbetstidsschema ändras så att ”antalet arbetsdagar per vecka” förändras skall antalet outtagna nettosemesterdagar omräknas att svara mot den nya arbetstiden.

Mom. 5 Lön för nyanställd vid semesterstängning

Vid semesterstängning under huvudsemester har ny anställd arbetare som har intjänat färre än tio betalda semesterdagar rätt till ledighet med bibehållen lön (förskottssemester) upp till tio dagar.

Utnyttjande av sådan rätt kräver skriftlig överenskommelse.

En sådan överenskommelse mellan arbetsgivaren och arbetaren ska innehålla en reglering – i enlighet med nedanstående – av hur förskottssemestern ska återbetalas för det fall anställningen upphör inom en femårsperiod. Upphör anställningen inom fem år från dess början har arbetsgivaren rätt att göra avdrag från inestående lön och/eller semesterersättning enligt samma regler som gäller för tjänstledighet men räknat på den lön som gällde under förskottssemestern.

Avdrag ska dock ej göras om anställningen upphört på grund av:

- arbetarens sjukdom förhållande som avses i § 4 tredje stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd eller uppsägning från arbetsgivarens sida, som beror på förhållande som ej hänför sig till arbetaren personligen.

§ 10 Traktamente och reseersättning m.m.

Mom. 1 Lokal överenskommelse

Parterna är ense om att lokala överenskommelser bör träffas om ersättning för ökade levnadskostnader vid tjänsteresor. Kan sådan överenskommelse ej träffas, skall följande gälla.

Mom. 2 Tjänsteresa med övernattnig

Vid arbete utanför den vanliga verksamhetsorten som medför övernattnig har arbetaren rätt till traktamente och reseersättning enligt mom. 3 respektive mom. 4.

Med den vanliga verksamhetsorten menas ett område inom ett avstånd av 50 kilometer närmaste färdväg dels från arbetarens ordinarie tjänsteställe, dels från bostaden. När arbete för företaget utanför den vanliga verksamhetsorten förekommer i sådan utsträckning att företaget där anställer arbetare, betalas inte ersättning enligt mom. 3 och 4 till dessa arbetare för arbete som utförs på denna ort.

Mom. 3 Traktamentsbelopp

Vid tjänsteresa enligt mom. 2 betalas traktamente med 220 kronor för hel dag. Som hel dag räknas också avresedag, om resan påbörjas före kl. 12.00 och hemkomstsdag om resan avslutas efter kl. 19.00. I övrigt utgår halvt traktamente om 110 kronor.

Vid tjänsteresa som varar mer än tre månader (långtidsförrättning) nedsättes traktamentet för tid därutöver till 154 kronor.

Om arbetsgivaren svarar för kostnader för måltider görs avdrag från traktamentet för erhållna måltider med verkliga kostnader, dock högst med nedanstående belopp.

Avdrag för	Traktamentsbelopp från vilket avdrag skall göras		
	220 kr	154 kr	110 kr
Frukost	44 kr	31 kr	22 kr
Lunch eller middag	77 kr	54 kr	39 kr
Lunch och middag	154 kr	108 kr	77 kr

Mom. 4 Reseersättning

Vid tjänsteresa som enligt mom. 2 och 3 berättigar till helt respektive halvt traktamente betalas reseersättning om 130 kronor respektive 65 kronor.

Vid tjänsteresa utan övernattning med en färdväg som överstiger 4 kilometer från ordinarie tjänsteställe och som ej berättigar till traktamente enligt mom. 2 betalas reseersättning om 80 kronor vid bortovaro 5–10 timmar och 135 kronor vid bortovaro mer än 10 timmar.

Vid tjänsteresa utan övernattning då arbetsgivaren svarar för måltidskostnaderna reduceras reseersättningen med 50 procent.

Mom. 5 Logikostnad

Vid arbete utanför den vanliga verksamhetsorten som medför övernattning utges ersättning för verifierade logikostnader. Kan hotell- eller pensionatskostnader inte verifieras utges ersättning med 110 kronor per natt.

Mom. 6 Resebiljett m.m.

Resebiljett eller ersättning för sådan betalas av arbetsgivaren.

Mellan arbetsgivaren och arbetaren kan träffas överenskommelse om att arbetaren skall använda egen bil i tjänsten. Villkoren härför skall fastställas på förhand för viss tid eller resa.

Mom. 7 Restidsersättning

För restid under ordinarie arbetstid betalas aktuell månadslön.

För annan restid betalas restidsersättning per timme med månadslönen genom 175 vid en arbetstid om 40 timmar per vecka och år och vid kortare arbetstid i proportion härtill.

Om sovplats erhålls betalas inte restidsersättning för tid mellan kl. 22 och 07.

Mom. 8 Bestämmelser vid sjukdom

Arbetare, som vid arbete utanför den vanliga verksamhetsorten på grund av styrkt sjukdoms- eller olycksfall som inte är självförvållat blir arbetsoförmögen, erhåller traktamente och reseersättning enligt mom. 3 och 4 under högst 20 dagar, såvida annan överenskommelse inte träffats.

För tid därutöver betalas ersättning för de merkostnader som uppstår genom att arbetsoförmågan inträffat utanför den vanliga verksamhetsorten. Vid hemresa i samförstånd med arbetsgivaren betalas traktamente och reseersättning samt ersättning enligt mom. 6.

Mom. 9 Arbete utomlands

Vid arbete utomlands skall enskild eller lokal överenskommelse om ersättning för ökade levnadskostnader träffas före avresan.

Om arbetets varaktighet eller sättet för löneutbetalning medför att arbetaren förlorar försäkrings- och pensionsförmåner enligt lag eller avtal som han skulle erhållit vid arbete i Sverige, tillförsäkras han motsvarande förmåner av arbetsgivaren.

Anmärkning

Med försäkrings- och pensionsförmåner enligt avtal avses: AGB, AGS, TFA, TGL, FPT och Avtalspension SAF–LO.

§ 11 Permitteringslön

Mom. 1 Överenskommelse mellan SAF och LO

Permitteringslön betalas enligt ”Överenskommelse mellan Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) och Landsorganisationen i Sverige (LO) om permitteringslön”, som antagits av parterna.

Mom. 2 Permitteringslörens storlek

Permitteringslönen är den för arbetaren aktuella månadslönen.

Kompensation betalas för uteblivna ob-tillägg och för förlorad beredskapsersättning. Ovanstående regler gäller även vid permittering del av arbetsdag enligt för arbetaren gällande arbetstidsschema.

§ 12 Löneutbetalning

De lokala parterna bör träffa överenskommelse om regler för löneutbetalning.

Lön betalas en gång per månad i efterskott.

Löneutbetalningsdagar fastställs av de lokala parterna. Om ordinarie utbetalningsdag infaller på lördag, söndag, helgdag eller helgdagsafton betalas lönen närmast föregående arbetsdag.

Lönen betalas över bank eller post. Lönespecifikation överlämnas till arbetaren i samband härmed.

Avdrag för fackföreningsavgift görs enligt

”Överenskommelse angående företagets medverkan vid

§ 13

uppbörd av fackföreningsavgifter” träffad mellan avtalsparterna.

§ 13 Sjuklön m.m.

Mom. 1 Rätten till sjuklön

Sjuklön betalas enligt lagen om sjuklön av arbetsgivaren under de 14 första kalenderdagarna av varje sjukperiod, med undantag av första dagen i sjukperioden som är karensdag.

Inskränkningar i rätten till sjuklön anges i mom. 8. De lokala parterna bör träffa överenskommelse om formerna för sjukanmälan och försäkran enligt mom. 2 och 3.

Mom. 2 Sjukanmälan till arbetsgivaren

Arbetaren skall snarast möjligt till arbetsgivaren anmäla frånvaro från arbetet på grund av sjukdom, olycksfall eller arbetsskada. Vidare skall arbetaren snarast meddela arbetsgivaren när återgång i arbetet beräknas kunna ske.

Sjuklön betalas ej för tid innan arbetsgivaren fått anmälan om sjukdomsfallet, om inte arbetaren varit förhindrad att göra anmälan. Anmälan skall i sådant fall göras så snart hindret upphört.

Mom. 3 Försäkran

Arbetaren skall lämna arbetsgivaren en skriftlig försäkran om att han varit sjuk samt uppgifter om i vilken omfattning arbetsförmågan varit nedsatt på grund av sjukdomen och under vilka dagar han skulle ha arbetat.

Arbetsgivaren är ej skyldig att betala ut sjuklönen innan arbetaren lämnat denna försäkran.

Mom. 4 Läkrintyg

I syfte att skapa förutsättningar för ett framgångsrikt rehabiliteringsarbete är det av gemensamt intresse för arbetsgivaren och arbetaren att orsaken till arbetsoförmågan klarläggs så tidigt som möjligt. Detta gäller särskilt vid upprepade sjukdomsfall.

Arbetaren är skyldig att styrka sin arbetsförmåga med intyg från läkare eller tandläkare från och med den sjunde kalender dagen efter dagen för sjukanmälan. Intyget syftar vidare till att i enlighet med första stycket klarlägga sjukdomsbilden.

Vid upprepade sjukdomsfall och/eller där missbruk befaras kan arbetsgivaren begära att arbetaren, för att ha rätt till sjuklön och permission, redan från första dagen ska styrka sjukdomen med läkarintyg eller annat av arbetsgivaren godkänt intyg. Sådan begäran ska lämnas i förväg. Arbetsgivaren äger i sådana fall rätt att anvisa läkare, eller vårdinrättning som ska utfärda intyget. Följs ej sådan anvisning föreligger ingen rätt till sjuklön eller permission. Kostnaden för sådant intyg betalas av arbetsgivaren. Begäran om förstadagsintyg samt vilken läkare eller vårdinrättning som anvisas ska föregås av samråd med lokal facklig organisation.

Mom. 5 Beräkning av sjuklön

a) Sjukdomsfall 1–14 dagar

Första frånvarodagen i sjukperioden (karensdag)

För den första dagen då arbetaren är frånvarande från arbetet görs sjukavdrag per timme med:

månadslönen x 12
52 x veckoarbetstiden

Karensdag gäller för varje sjukperiod.

§ 13

Fr.o.m. den andra t.o.m. den 14:e kalenderdagen i sjukperioden som berättigar till sjuklön

Sjukavdrag görs per timme med:

20 % x månadslönen x 12

52 x veckoarbetstiden

Utöver den angivna sjuklönen skall sjuklön betalas med 80 procent av ob-tillägg och fast beredskapsersättning som arbetaren gått miste om på grund av sjukdomen.

Ny sjukdomsperiod som börjar inom fem kalenderdagar från det att en tidigare sjukperiod avslutats skall betraktas som fortsättning på den föregående.

Om arbetaren under de senaste tolv månaderna haft sammanlagt tio karensdagar betalas vid nästa sjukdomsfall sjuklön med 80 procent även för den första dagen i sjukperioden.

Om arbetaren omfattas av beslut enligt § 13 lagen om sjuklön betalas sjuklön med 80 procent redan fr.o.m. första dagen i sjukperioden.

b) Sjukdom fr.o.m. 15:e kalenderdagen

Arbetaren erhåller fr.o.m 15:e kalenderdagen i varje sjukperiod sjukpenning från försäkringskassan samt sjukförmaner enligt Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS).

Sjukavdrag görs för varje sjukdag (även arbetsfria vardagar samt sön- och helgdagar) per dag med:

månadslönen x 12

365

Vid sjukfrånvaro hel kalendermånad skall – oberoende av om frånvaron inleds eller avslutas med arbetsfri dag – avdrag göras med hela månadslönen. Tillämpas annan löneperiod än kalendermånad gäller motsvarande princip.

Definitioner

Månadslönen består av fast kontant månadslön samt fasta lönetillägg per månad, premiedelar, bonus o.d. Veckoarbetstid består av antal timmar per helgfri vecka i enlighet med arbetstidsmättet i § 4. För dagarbete och 2-skiftsarbete skall dock vid beräkning av sjuklön arbetstidsmättet vara 39,6 respektive 38,0 timmar.

c) Vid upprepade fall av korttidsfrånvaro på grund av sjukdom, eller då missbruk befaras kan efter samråd med lokal facklig organisation följande regel tillämpas.

Då arbetare, efter att ha fullgjort minst halva sitt arbetspass avbryter arbetet på grund av sjukdom, kan permission beviljas för resterande del av arbetspasset. Sjukperiodens början ska i så fall räknas från den första sjukfrånvarodagen efter sådan permission.

Mom. 6 Sjukdom under semester m.m.

Sjuklön och semesterlön betalas ej samtidigt.

Om arbetaren begär att sjukdag inte skall räknas som semesterdag skall för sådan dag sjuklön betalas per frånvarotimme enligt mom. 5a.

Sjukdom under ledighet enligt § 4 mom. 4 ger ej rätt till sjuklön.

Anmärkning

Inträffar sjukdom vid uttag av ledighet, som sparats enligt § 4 mom. 4 och som avsetts pågå under minst fem dagar, betalas sjuklön om arbetaren så begär.

Mom. 7 Utbetalning av sjuklön

Betalning av sjuklön skall ske i avlöningsperioden när-

§ 13-14

mast efter den då sjukdomsfallet inträffat. Utbetalningen är preliminär och regleras slutgiltigt när arbetsgivaren fått erforderlig information om sjukperioden.

Mom. 8 Inskränkning i rätten till sjuklön

Arbetsgivaren är utöver begränsningarna i mom. 2, 3 och 4 inte skyldig att betala sjuklön

- om arbetarens avtalade anställningstid är kortare än en månad
- om arbetaren medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift om förhållande som är av betydelse för rätten till sjuklön.

Mom. 9 Ersättning för undersökning till följd av asbestexponering

Vid undersökning till följd av asbestexponering – enligt reglerna i punkterna 2, 3 och 4 i överenskommelsen den 22 oktober 1987 mellan SAF, LO och PTK – sker ej löneavdrag.

Mom. 10 Bestämmelse gällande smittbärare

Om arbetare måste avhålla sig från arbete på grund av risk för smitta föreligger rätt till smittbärrpenning enligt lagen om smittbärrpenning.

För varje timme arbetaren är frånvarande görs avdrag med:

månadslönen x 12
52 x veckoarbetstiden

§ 14 Permission, tjänstledighet, annan ledighet

Mom. 1 Permission

Permission, varmed avses kort ledighet med bibehållen lön, kan beviljas under högst en dag.

Med bibehållen lön förstås den för arbetaren aktuella månadslönen. Permission kan beviljas i följande fall:

1. Förstagångsbesök hos läkare och tandläkare vid akut sjukdom eller olycksfall.
2. Vid besök efter arbetsgivarens anvisning på sjukhus, hos läkare eller distriktssköterska för vård av arbets-skada liksom vid av läkare föreskrivet återbesök.

Ersättning betalas för styrkta resekostnader och för läkarvård enligt fastställd taxa. Om besök enligt ovan sker under pågående sjukperiod tillämpas i stället bestämmelserna i § 13 mom. 5. Om besöket inträffar efter den 14:e kalenderdagen i sjukperioden utges varken sjuklön eller permissionslön. Kostnadsersättning utgår endast i den mån kostnaden ej ersätts av allmän försäkringskassa, genom AMF-försäkringar eller på annat sätt.

3. Besök vid sjukvårdsinrättning efter remiss av företagsläkare eller annan läkare, då företagsläkare ej finns eller ej är tillgänglig. Vid återbesök som föreskrivits av läkare, till vilken remittering skett, är rätten till permission – såvida det ej gäller i remiss angivna behandlingar av skada som förorsakats av olycksfall på arbetsplatsen – begränsad till sammanlagt högst tre återbesök.

4. Besök på företagshälsovårdscentral, hos företagsläkare eller annan av arbetsgivaren anvisad läkare för företagshälsovården ingående hälsoundersökning.

Skulle den anvisade läkaren remittera arbetaren till annan läkare för kompletterande undersökning kan permission beviljas.

Vid permission enligt punkterna 1–4 ovan betalas lön för tid som åtgår för besöket inklusive tid för resa under ordinarie arbetstid.

§ 14

5. Eget bröllop, bröllopsdagen.
6. Egen 50-årsdag, födelsedagen.
7. Nära anhörigs frånfälle, högst en dag.
8. Nära anhörigs begravning; jordfästningsdagen eller dagen för urnnedläggning.
9. Plötsligt svårt sjukdomsfall hos hemmaboende nära anhörig, högst en dag per tillfälle.

Lön betalas för den tid som åtgår för besöket/förrättningen; vid permission enligt punkterna 1–4 och 9 dessutom för restid under ordinarie arbetstid.

Vid nära anhörigs begravning kan permissionen även omfatta nödvändiga (högst två) resdagar.

Som nära anhörig räknas make/maka, barn, syskon, föräldrar, mor- och farföräldrar samt svärföräldrar liksom sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden och partner i registrerat partnerskap.

Anhållan om permission skall göras i så god tid som möjligt. Orsaken till permission skall på förhand eller – om så inte kan ske – i efterhand styrkas om arbetsgivaren så begär.

Mom. 2 Tjänstledighet

Tjänstledighet beviljas om arbetsgivaren finner att så kan ske utan olägenhet för verksamheten.

När arbetsgivaren beviljar tjänstledighet skall denne för arbetaren ange vilken tidsperiod ledigheten omfattar.

Tjänstledighet får ej förläggas så att den inleds och/eller avslutas på sön- och/eller helgdag som är arbetsfri för den enskilde arbetaren. För arbetare som har veckovila förlagd till annan dag än söndag skall motsvarande regel tillämpas.

Om de lokala parterna inte enas om annat gäller vid frånvaro del av dag eller hel dag för en kortare period än en avlöningsperiod/kalendermånad att avdrag görs med lön per timme för varje frånvarotimme.

Vid frånvaro del av arbetsdag eller hel arbetsdag görs avdrag med månadslönen/175 per frånvarotimme vid 40-timmars arbetsvecka och vid kortare arbetstid i proportion härtill.

Avdraget kan inte bli större än månadslönen för avlöningsperioden/kalendermånaden.

Vid frånvaro hel kalendermånad görs – oberoende av om frånvaron inleds eller avslutas på arbetsfri dag – avdrag med hela månadslönen. Tillämpas annan löneperiod än kalendermånad gäller motsvarande princip.

Mom. 3 Ledighet med tillfällig föräldrapenning

Vid frånvaro med tillfällig föräldrapenning görs avdrag för varje timme arbetaren är frånvarande med:

$$\frac{\text{månadslönen} \times 12}{52 \times \text{veckoarbetstiden}}$$

§ 15 Arbetsmiljö och företagshälsovård

Parterna har den 18 mars 2004 träffat avtal om riktlinjer för arbetsmiljö och företagshälsovård och lokal samverkan i arbetsmiljöfrågor.

§ 16 AMF-försäkringar

Arbetsgivaren skall hos AMF teckna försäkringsavtal

§ 16-17

om AMF-försäkringar, dvs. försäkring om avgångsbidrag (AGB), avtalsgruppsjukförsäkring (AGS), trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA), tjänstegrupplivförsäkring (TGL), föräldrapenningtillägg (FPT) samt Avtalspension SAF-LO.

§ 17 Jämställdhet

Den mellan SAF, LO och PTK den 1 oktober 1983 träffade överenskommelsen har antagits av parterna.

Bilaga – Regler för timlön

För timlön gäller följande kompletterande regler.

Arbets tid

Skiftformstillägg

Vid skiftarbete, s.k. ständigt nattarbete och veckoslutsarbete, betalas skiftformstillägg. Skiftformstillägget beräknas på arbetarens genomsnittliga grundförtjänst senaste kvartal. Skiftformstillägg betalas per arbetad timme enligt nedan:

Skiftformer

2-skiftsarbete 38 tim/v	5,26 %
Intermittent 3-skiftsarbete 38 tim/v	5,26 %
Kontinuerligt 3-skiftsarbete med helguppehåll 36 tim/v	11,11 %
Kontinuerligt 3-skiftsarbete utan helguppehåll 35 tim/v	14,29 %
Dagarbete, kontinuerligt med helguppehåll 38 tim/v	5,26 %
Dagarbete, kontinuerligt utan helguppehåll 37 tim/v	8,11 %
2-skiftsarbete, kontinuerligt med helguppehåll 37 1/3 tim/v	7,15 %
2-skiftsarbete, kontinuerligt utan helguppehåll 36 1/3 tim/v	10,10 %

Bilaga

Ständigt nattarbete 34 tim/v	17,65 %
Veckoslutsarbete 32 tim/v	25,00 %

Vid andra arbetstidsformer än ovan angivna beräknas skiftformstilläggen enligt nedanstående formel:

$$\left(\frac{\text{_____ 40 _____}}{\text{veckoarbetstid}} - 1 \right) \times 100 = \text{skiftformstillägget per timme i procent}$$

I formeln anges veckoarbetstiden per helgfri vecka.

Veckoarbetstiden och skiftformstillägget anges med två decimaler.

Lön

Lönegrupper – garantilön

Garantilönen är inom respektive lönegrupp följande:

	(öre/tim)		
	2017	2018	2019
Grupp S:			
S-gruppen	(Ingen angiven garantilön.)		
Grupp T:			
Teknikergruppen	12 535	12 691	13 009
Grupp 1:			
Vuxna yrkesskickliga arbetare, vilka arbetat minst 6 år i yrket	11 867	12 164	12 468
Grupp 2:			
Vuxna yrkeskunniga arbetare, vilka arbetat minst 3 år i yrket	11 115	11 393	11 678

	(öre/tim)		
	2017	2018	2019
Grupp 3: Övriga vuxna arbetare, vilka fyllt 18 år	10 477	10 739	11 008
Grupp 4: Arbetare, vilka fyllt 17 år	9 472	9 709	9 952
Grupp 5: Arbetare, vilka fyllt 16 år	8 468	8 679	8 897

Definition av lönebegrepp och förtjänstbegrepp

Lönebegrepp

1. Garantilön är den i § 6 mom. 8 fastställda lägsta lön per timme som får betalas i respektive lönegrupp.
2. Personlig garantilön är garantilön enligt moment 8 ökad med ett personligt tillägg enligt § 6 mom. 2.

Förtjänstbegrepp

Grundförtjänst är den sammanlagda lönen (tidlön och rörlig lön), uträknad per timme utan tillägg (semester- och helglön, övertidstillägg, omställningsersättning, skiftforms- och ob-tillägg och motsvarande).

Förlorad arbetsförtjänst (i § 7 mom. 5)

Lön som om arbete utförts.

Aktuell förtjänst (i § 13 Sjuklön)

Genomsnittliga timförtjänsten senaste kvartal inklusive premiedelar, bonus och motsvarande.

Bilaga

Bibehållen lön (i § 14 Permission)

Genomsnittlig grundförtjänst senaste kvartal jämte eventuellt skiftformstillägg.

Genomsnittlig arbetsinkomst (i § 9 mom. 2)

Till genomsnittlig arbetsinkomst per arbetstimme skall räknas grundförtjänst, premiedel, övertidsersättning, omställningsersättning, deltidstillägg, ob-tillägg, skiftformstillägg, omställningsersättning, deltidstillägg, ob-tillägg, skiftformstillägg och helglön samt ersättning för väntetid, restid under arbetstid och arbetsberedskap.

Däremot skall ej ingå sjuklön och havandeskapslön och ej heller semesterlön för ordinarie semester eller ersättningar som traktamenten, bilersättning och dylik.

Helglön

Lokal överenskommelse

De lokala parterna kan, med utgångspunkt från nedan i paragrafen angivna bestämmelser, överenskomma om särskilda regler för utbetalning av helglön.

Dagar med helglön

Helglön betalas för följande helgdagar och helgdagsaftnar, då de ej infaller på lördag eller söndag: Nyårsdagen, trettondagen, långfredagen, annandag påsk, första maj, Kristi himmelfärdsdag, nationaldagen, midsommarafton, julafton, juldagen, annandag jul och nyårsafton. Helglön betalas även till arbetare som är i tjänst under helg.

Undantag

Helglön betalas ej

- vid tidsbegränsade anställningar om högst en månad
- till arbetare som avsiktligen eller av uppenbar vårdslöshet är olovligt frånvarande vid arbetstidens slut eller bör-

jan före respektive efter helglöneberättigad dag enligt för arbetaren gällande arbetstidsschema. Vid semester, annan beviljad ledighet eller permittering gäller detsamma för arbetsdag närmast före arbetsavbrottets början eller efter dess slut.

Beräkning av helglön

Helglönen per dag utgörs av ett belopp, motsvarande arbetarens genomsnittliga grundförtjänst per timme jämte ob-tillägg och ersättning för beredskapstjänst (journersättning) senaste kvartal, multiplicerad med faktorn 8.

Skiftformstillägg ingår ej i beräkningsunderlaget. För del-tidsarbetare multipliceras grundförtjänsten jämte ob-tillägg och ersättning för beredskapstjänst (journersättning) med det tal som erhålles om antalet ordinarie arbetstim-mar per vecka under senaste kvartal delas med 5. Som deltidsarbetare räknas här den arbetare, för vilken arbets-tidsschemat högst uppgår till 30 timmar per vecka i genomsnitt.

Med senaste kvartal avses, om inte annat överenskommes lokalt, för nyårsdagen och trettondagen 3:e kvartalet föregående år, för långfredagen och annandag påsk 4:e kvar-talet föregående år, för första maj, Kristi himmelfärds dag, nationaldagen, midsommarafton 1:a kvartalet och för jul-afton, juldagen, annandag jul och nyårsafton 3:e kvartalet.

Helglön vid ledighet

Vid beviljad ledighet har arbetaren rätt till helglön för hel-glöneberättigade dagar, som infaller under de första 30 dagarna av ledigheten. Återgår arbetaren i tjänst under minst en månad skall därefter ledighet räknas som en ny helglöneberättigad period.

Beräkningen skall ske med utgångspunkt från första

Bilaga

respektive sista tjänstgöringsdag i den aktuella perioden. Vid återgång i arbete efter tjänstledighet gäller följande tillämpningsregler:

1. Återgång i arbete under minst en månad

Helglön betalas för helglöneberättigade dagar som utan mellankommande arbetsdagar infaller omedelbart före återgången i arbete.

2. Återgång i arbete under kortare tid än en månad

Rätt till helglön föreligger under följande förutsättningar. Helglön för en helglöneberättigad dag förutsätter två dagars arbete i följd. För två helglöneberättigade dagar, fyra dagars arbete i följd etc. Arbetsdagarna skall ligga i omedelbar anslutning till helgdagarna eller får vara skilda från dessa endast av mellankommande arbetsfria dagar. Uppbär arbetaren i samband med ledighet för studier statligt eller kommunalt studiebidrag för helglöneberättigad dag skall helglönen minskas med motsvarande belopp.

Helglön vid sjukdom

Infaller helglöneberättigad dag under arbetarens sjuklöneperiod betalas helglön. Helglön betalas ej vid frånvaro då rätt till sjukpenning föreligger för helgdag eller helgdagsafton.

Vid sjukskrivning med rätt till sjukpenning del av dag betalas helglön för den del av dagen arbetaren ej är sjukskriven.

Semester

Semesterlön

Semesterlönen utgör 13,32 % av arbetarens under intjänandeåret förfallna lön i anställningen. Beträffande lägsta semesterlön se § 9 mom. 3.

Då arbetaren haft semesterlönegrundande frånvaro enligt semesterlagen § 17 skall för varje frånvarotimme underlaget för semesterlöneberäkningen ökas med genomsnittliga arbetsinkomsten per arbetstimme under intjänandeåret.

Till genomsnittlig arbetsinkomst per arbetstimme skall räknas grundförtjänst, premiedel, övertidsersättning, omställningsersättning, ob-tillägg, skiftformstillägg och helglön samt ersättning för väntetid, restid under arbetstid och arbetsberedskap.

I beräkningsunderlaget skall ej ingå sjuklön. Ej heller skall ingå semesterlön för ordinarie semester eller ersättningar som traktamenten, bilersättning och dylikt. Vid beräkning av semesterunderlaget för sparade semesterdagar skall för varje frånvarotimme – med undantag för frånvaro på grund av semester, som ej sparats från tidigare år, och permittering vid driftsuppehåll för samtidig semester – underlaget ökas med den genomsnittliga arbetsinkomsten per arbetstimme under intjänandeåret närmast före det år den sparade semestern tas ut.

Semesterersättning

Semesterersättning beräknas efter samma regler som tillämpas för semesterlön.

Vid tidsbegränsade anställningar om högst tre månader kan arbetsgivaren komma överens med arbetaren om att semesterersättning ingår i överenskommen lön.

Sjuklön m.m.

Beräkning av sjuklön

a) Sjukdomsfall 1–14 dagar Första frånvarodagen i sjukperioden (karensdag)

För den första dagen, då arbetaren är frånvarande från ar-

Bilaga

betet på grund av sjukdom, betalas ej sjuklön (karensdag). Detta gäller för varje sjukperiod.

2:a t.o.m. 14:e kalenderdagen

För varje timme arbetaren är frånvarande från arbetet på grund av sjukdom betalas sjuklön med 80 procent av arbetarens aktuella förtjänst. Utöver den ovan angivna sjuklönen skall sjuklön betalas med 80 procent av ob-tillägg, skiftformstillägg och fast beredskapsersättning som arbetaren går miste om på grund av sjukdomen.

Ny sjukdomsperiod som börjar inom fem kalenderdagar från det att en tidigare sjukperiod avslutats skall betraktas som fortsättning på den föregående.

Om arbetaren under de senaste tolv månaderna haft sammanlagt tio karensdagar betalas vid nästa sjukdomsfall sjuklön med 80 procent även för den första dagen i sjukperioden.

Om arbetaren omfattas av beslut enligt § 13 lagen om sjuklön betalas sjuklön med 80 procent redan fr.o.m. första dagen i sjukperioden.

b) Sjukdom fr.o.m. 15:e kalenderdagen

Arbetaren erhåller fr.o.m. 15:e kalenderdagen i varje sjukperiod sjukpenning från försäkringskassan samt sjukförmåner enligt Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS).

Definition

Med aktuell förtjänst avses medeltimförtjänsten av tidlön och ackord enligt senaste kvartalslönestatistik inklusive premielönedelar, bonus o.d.

Förekommer under kvartal avtalslönehöjningar som ej ingår i statistiken skall tillägg för dessa höjningar ske vid

beräkning av medeltimförtjänsten. Vid beräkning av medeltimförtjänsten skall även hänsyn tas till senast utbetalda hel- eller halvårsbonus i den mån dessa inte ingår i senast kända kvartalsstatistik. De lokala parterna kan överenskomma om annan period än senaste kvartal för beräkning av medeltimförtjänst.

Ackordsbestämmelser

Fasta ackord

Vid tillämpning av fasta ackord gäller bestämmelserna i avtalens § 6 mom. 5 punkt 1 samt mom. 6.

För de arbeten som omfattas av fasta ackord skall lokal överenskommelse träffas om fasta ackordsprislister.

Tillfälligt ackord

I enlighet med § 6 mom. 5 punkt 2 kan överenskommelse träffas om tillfälliga ackord.

Vid tillämpning av tillfälliga ackord skall överenskommelse träffas om ackordspris före det att arbetet påbörjas. Undantagsfall, då överenskommelse inte kan träffas på förhand på grund av arbetets beskaffenhet, kan arbetsgivaren och arbetare enas om att ackordspriset skall fastställas först viss tid efter arbetets påbörjande.

Vid arbete på tillfälligt ackord är arbetares garantitidlön respektive individuella garantitidlön garanterad. Arbete på tillfälligt ackord upphör antingen när arbetsuppgiften slutförts eller efter sju dagars uppsägningstid om någon part säger upp överenskommelsen. Därefter tillämpas de lönebestämmelser som gällde innan arbetet påbörjades.

Anteckningar över utförda ackord

Förutom fasta ackord skall företaget föra anteckningar över utförda ackord med tydligt angivande av arbetets art och pris. Arbetare, som erbjuds ackordsarbete, har rätt att få ta del av anteckningar om tidigare utfört ackordsarbete av likvärdigt slag.

Anteckningar behöver dock ej föras över sådana ackord, som uppenbart är betydelselösa för bestämmande av efterföljande ackord.

Anmärkning

Arbetstagarnas lokala organisation (avdelning eller klubb) äger rätt att på begäran erhålla avskrift av arbetsstudieprotokoll. Protokollen får endast användas vid handläggning av ärenden som berör företaget i fråga och är således att betrakta som interna handlingar.

Tidsstudier

I de fall, då arbetsprestationerna tidstuderats har berörd arbetare rätt att få del av grunderna för tillämpade system, och resultatet av tidsstudierna. Ackordssättning på grundval av ett nytt system skall göras till föremål för lokal överenskommelse.

Gemensamhetsackord

Av gemensamhetsackord erhåller arbetaren, om ej för visst fall annat överenskommes, del i förhållande till sin garantitidlön respektive individuella garantitidlön och det antal arbetstimmar han deltagit i ackordet.

Anmärkning

Arbetare som ej fyllt 18 år erhåller del av gemensamhetsackord efter fördelningsgrunden för arbetarens befattning.

Löneavtal för avtalsåren 2017-2020

1 Löneavtalets syfte och förutsättningar

Parterna är överens om att Industriavtalet syftar till att ge industrins parter förutsättningar att utan stridsåtgärder genomföra konstruktiva avtalsförhandlingar med balanserade resultat. Genom Industriavtalet tar parterna ett gemensamt ansvar för lönebildningen på sin del av arbetsmarknaden. De centrala parterna ansvarar därmed också för att ge de lokala parterna de nödvändiga förutsättningarna för att kunna leva upp till Industriavtalets krav.

Parterna är sålunda ense om att de lokala förhandlingarna i varje företag ska föras i enlighet med Industriavtalets och detta avtals syfte. De lokala parterna ska därvid vinnlägga sig om att – genom en omsorgsfull fördelning av lönepotten i enlighet med löneprinciperna – uppnå en god kvalitet i lönebildningen på det enskilda företaget. På så vis ökar förutsättningarna för en långsiktigt hållbar lönebildning till gagn för företaget och de anställda.

2 Grundläggande principer för lönebildning och lönesättning i företagen

Parternas gemensamma uppfattning är att lönebildningen i företagen ska främja företagets produktivetsutveckling, lönsamhet och konkurrenskraft.

Lönebildningen och lönesättningen ska utgöra en del av en produktivets- och intäktsskapande process. Lönesättning och lokala lönesystem bör därför utvecklas så att de stimulerar till ökade arbetsinsatser och kompetensutveckling och därmed bli en drivkraft för företaget och arbetarna. Grunderna för lönesättning av den enskilde arbetaren framgår av Stål och Metallavtalets § 6 mom. 1.

Lönesättningen bör vara sakligt väl motiverad så att den enskilde arbetaren vet på vilka grunder lönen har satts och vad arbetaren kan göra för att höja sin lön.

Samma principer för lönesättning ska gälla för kvinnor och män liksom för yngre och äldre arbetare och oavsett etnisk tillhörighet.

3 Avtalets tillämpning

Löneavtalets syfte och förutsättningar och de grundläggande principerna för lönebildning och lönesättning i företagen (punkt 1 och 2 ovan) förutsätter att de lokala parterna gör en gemensam genomgång av avtalets intentioner och tillämpning i företaget. Parterna ska snarast upprätta en tidsplan för förhandlingarna.

Med sin kännedom om företagets och de enskilda arbetarnas förhållanden ska de genom ömsesidigt hänsynstagande medverka till en god kvalitet i företagets lönebildning.

4 Företagsvis lönepott

4.1 Löneavtalet bygger på förutsättningen att det ska tillämpas enbart i enlighet med sitt uttryckliga innehåll.

Beräkning av den företagsvisa lönepotten.

4.2 För avtalsåret beräknas och fördelas en företagsvis lönepott i enlighet med följande bestämmelser.

I varje företag beräknas en lönepott som en procentsats av de vuxna arbetarnas samlade grundförtjänst (enligt definitionen av förtjänstbegrepp, § 6 mom. 9 i avtalet om allmänna villkor) dagen före lönerevisionsdatum.

I företag där timlön tillämpas beräknas potten som en procentsats av de vuxna arbetarnas samlade grundförtjänst

Bilaga

per timme (enligt definitionen av förtjänstbegrepp, Bilaga – regler för timlön i avtalet om allmänna villkor) dagen före lönerevisionsdatum.

Vid beräkning av potten ska dock den lägsta samlade grundförtjänsten för heltidsarbetande vuxen arbetare utgöra 24 000 kr/mån avtalsår 1, 24 480 kr/mån avtalsår 2 och 24970 kr/mån avtalsår 3. (vid deltidarbete i proportion därtill)

Procentsatsen är:

2 % för 2017

2 % för 2018

2% för 2019

Anmärkningar

Innan potten fördelas ska den minska med det belopp som motsvarar genomslaget av höjda garantilöner. Arbetare inplacerad i S-lönegrupp bidrar till lönepotten med ett belopp som motsvarar genomsnittsförtjänsten hos heltidsanställd arbetare vid företaget, i enlighet med § 6 mom. 9 avtalet om allmänna anställningsvillkor.

Fördelning av den företagsvisa lönepotten

4.3 Lönepotten fördelas i lokala förhandlingar i enlighet med avtalets principer med giltighet fr.o.m. 2017-04-01, såvida inte annat lokalt överenskommes.

Efter lokal överenskommelse kan lönerevisionsdatum flyttas eller vid fleråriga löneavtal sammanläggas inom avtalsperioden.

Tillämpas i företaget ett mellan de lokala parterna i kollektivavtal överenskommet lönesystem, ska lönepotten användas inom ramen för lönesystemet. Exempel på åtgärder med lönepotten är att införa nya komponenter i systemet

eller att förändra värdet på befintliga komponenter i systemet. Kostnaden för sådana åtgärder avräknas från lönepotten och minskar denna. Samma gäller också om parterna överenskommer om ett nytt lönesystem i samband med fördelningen av potten.

Anmärkningar

- 1. För att lönepotten ska kunna användas inom ramen för gällande lönesystem, kan överenskommelse träffas om att fördela den vid flera tillfällen under avtalsåret.*
- 2. Lönehöjning för arbetare som erhåller annat arbete med högre grundlön ska ej avräknas från lönepotten.*
- 3. I samband med förhandling om fördelning av den företagsvisa lönepotten bör en genomgång av lönesystem och lönesättning i enlighet med punkt 2 "Grundläggande principer för lönebildning och lönesättning i företagen" göras.*

5 Förhandlingsordning

5.1 Förhandlingar om fördelning av företagsvis lönepott ska följa en mellan de lokala parterna uppgjord tidsplan.

5.2 Om de lokala parterna ej enas om annat, ska förhandlingarna om fördelning av den företagsvisa lönepotten vara avslutade den 30 juni, såvitt inte part dessförinnan frånträtt förhandlingen.

5.3 Kan de lokala parterna ej enas i förhandlingar om fördelning av företagsvis lönepott, äger part rätt att föra frågan till central förhandling. Sådan förhandlingsframställan ska vara motparten tillhanda senast 14 dagar efter att den lokala förhandlingen avslutats.

Bilaga

Protokollsanteckningar till löneavtal 2017-2020

1. Ökningen av garantilönerna i avtalet får i och för sig icke inverka på utgående löner i annan mån än att reglering i samband härmed ska göras rörande de under § 6 mom. 2 angivna individuella minimilönerna.

2. Har arbetare slutat sin anställning och har fordran på grund av ovannämnda bestämmelser ska han senast 30 dagar efter den lokala lönerevisionens avslutande hos arbetsgivaren anmäla sin fordran med angivande av sin postadress. Försummas detta har arbetaren förlorat sin rätt i berörda hänseende och beloppet överlämnas till för arbetarna vid företaget avsedd sjukkasse eller användes för annat liknande ändamål.

3. Retroaktiva belopp skall utbetalas så snart kan ske.

4. Parternas avsikt med löneavtalet för avtalsåret är att begränsa löneutvecklingstakten i enlighet med intentionerna i Industriavtalet och parternas egna analyser och bedömningar.

Parterna har därför genom avtalets konstruktion velat understryka vikten av att hålla avtalets nivå.

Avsikten har emellertid inte varit att förhindra lönehöjningar till följd av ökat ansvar, ökade krav och befogenheter i arbetet, befordran eller annan övergång till mer kvalificerade uppgifter, vare sig förändringarna beror på byte till nya arbetsuppgifter eller genomgripande förändringar av arbetsorganisationen.

Kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt och inhyrning av bemanningsföretag

1 Kvalificering av Kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt

Arbetare som blivit uppsagd från en tillsvidareanställning på grund av arbetsbrist och som har företrädesrätt till återanställning, har en kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt under en fast förlagd sammanhängande period om maximalt sex månader.

Kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt gäller under samma period för samtliga uppsagda och räknas från den dag då uppsägningstiden enligt lagen om anställningsskydd löper ut för de arbetare av de uppsagda som har längst uppsägningstid. Genom lokal överenskommelse kan perioden för kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt förläggas till annan fast förlagd period.

En arbetare som hos arbetsgivaren tidigare haft en kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt kan tjäna in ny kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt. Det förutsätter att arbetaren återanställts tillsvidare och att arbetaren varit anställd sammanlagt 18 månader under 36 månader efter den förra kollektivavtalade förstärkta företrädesrätten.

Anmärkning

För att undvika missuppfattning konstaterar parterna att kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt på samma sätt som företrädesrätt enligt lagen om anställningsskydd gäller vid driftsenheten och förutsätter att arbetaren har tillräckliga kvalifikationer för det arbete som är i fråga.

Tidpunkten då perioden av kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt inleds bestäms enbart med utgångspunkt i den lagstadgade uppsägningstiden. Eventuella förlängningar av uppsägningstiden beaktas inte.

Bilaga

Kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt förutsätter företrädesrätt enligt lagen om anställningsskydd och riksavtalet.

Den sammanlagda anställningstid på 18 månader som krävs för intjänande av ny kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt behöver inte i sin helhet utgöras av tillsvidareanställning. Emellertid krävs att den sista anställningen utgjort en tillsvidareanställning från vilken arbetaren sagts upp på grund av arbetsbrist.

2 Inhyrning av bemanningsföretag under tid med kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt

Under den tid då arbetare har kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt kan inhyrning av bemanningsföretag ske av sakligt motiverade skäl under sammanlagt 30 arbetsdagar.

Inhyrning under en sammanhängande period i kontinuerligt skiftgående verksamhet kan ske under 40 kalenderdagar. Inhyrning kan också ske för att säkerställa produktionsens behöriga gång under den tid då arbetsgivaren, utan onödigt dröjsmål, löser bemanningsbehovet genom återanställning.

Om företaget fattat beslut om nedläggning av en driftsenhet eller flytt av hela eller delar av verksamheten gäller inte några begränsningar mot inhyrning av arbetskraft från bemanningsföretag under den tid beslutet om nedläggning eller flytt verkställs.

Annan inhyrning av arbetskraft från bemanningsföretag under tid då arbetare har kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt än vad som anges i första och andra stycket, punkt 2, ska föregås av lokal överläggning. För det fall den

lokala fackliga organisationen vid dessa överläggningar motsätter sig inhyrning, till förmån för att personalbehovet ska tillgodoses genom återanställning, och företaget väljer att återanställa gäller bestämmelserna i punkt 3. För det fall företaget väljer att lösa personalbehovet genom inhyrning trots att den lokala fackliga organisationen vid överläggningarna motsatt sig detta gäller punkt 4.

3 Återanställning

Om den lokala fackliga organisationen vid överläggningar enligt punkt 2 motsatt sig inhyrning har arbetsgivaren rätt att frångå turordningen med det antal arbetare som efter avrundning till närmsta heltal motsvarar en tredjedel av det antal arbetare som återanställs. För det fall överenskommelse tidigare träffats om vilken turordning som ska gälla vid återanställning ska dock denna turordning tillämpas. Ytterligare undantag från turordningen kräver lokal överenskommelse.

4 Avlösen av Kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt

Om arbetsgivare, trots att den lokala fackliga organisationen vid överläggning enligt punkt 3 motsatt sig inhyrning, väljer att hyra in arbetskraft från bemanningsföretag, ska arbetsgivaren lösa av den kollektivavtalade förstärkta företrädesrätten för det antal arbetare med kollektivavtalad förstärkt företrädesrätt som motsvarar antalet inhyrda. Rätt till avlösen tillfaller arbetare i den turordning de har företrädesrätt till återanställning. Avlösen utgörs av ett belopp som motsvarar tre månadslöner (fast kontant månadslön) beräknat på den lön arbetaren uppbär vid anställningens upphörande.

5 Förfarande vid återanställning

För att påskynda återanställningsprocessen kan företaget per post skicka ut återanställningserbjudande till hela

Bilaga

eller delar av den krets av arbetare som omfattas av turordningen för återanställning. Erbjudandet skickas till senast kända adress med begäran om svar inom viss tid, dock som senast inom fem arbetsdagar från det meddelandet skickades.

I erbjudandet ska arbetsgivaren ange att antalet platser är begränsat och en accept således inte innebär att återanställning är garanterad.

När svar från arbetare inkommit sker urvalet enligt punkt 3 för återanställning bland de arbetare som svarat att de är beredda att acceptera återanställningserbjudandet.

Avtal mellan Stål och Metall Arbetsgivareförbundet och Industrifacket Metall angående yrkesnämnder och yrkesutbildning

AVTALETS TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Avtalets regler om yrkesnämnder gäller inom parternas avtalsområde, all av företaget på arbetsplatsen anordnad yrkesutbildning samt läroplansbunden arbetslivs- och yrkesorientering.

Begreppet yrkesutbildning inrymmer inte endast en fler-årig systematisk yrkesutbildning, utan även varje annan form av yrkesutbildning för nuvarande eller framtida yrkesuppgifter av redan anställda, t ex omskolningskurser, introduktionskurser och andra former av korta och långa utbildningar. Även läroplansbunden arbetslivsorientering och yrkesorientering samt yrkesutbildning som av utbildningsanordnare förlagts till, men bedrivs av företag, omfattas av avtalet.

§ 1 Yrkesnämnder

Mom. 1

För behandling av frågor rörande yrkesutbildning inom branschen tillsätter parterna särskilda yrkesnämnder. Nämndernas ledamöter utses för en tid av tre år och skall bestå av tre representanter från vardera parten. Nämnderna utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Mom. 2

Yrkesnämndernas uppgift är:

- att öva tillsyn över och främja utvecklingen av Teknikcollege och andra yrkesutbildningar inom områdena som omfattas av Industriarbetsgivarna
- att marknadsföra industrin som en attraktiv arbetsplats

Bilaga

- att orientera om yrken och arbetsuppgifter inom branscherna
- att upprätthålla kontakt med skolhuvudmän och utbildningsanordnare
- att ta initiativ till utvecklingsinsatser och följa utbildningsfrågorna inom EU
- att följa, främja och initiera vidareutbildningen inom branscherna
- att stimulera de lokala parterna till ökad kompetensutveckling i företag
- att verka för en jämn könsfördelning inom industrins olika yrkesgrupper
- att informera företag, den lokala fackliga organisationen, myndigheter med flera om utbildningarnas innehåll och parternas mening i utbildningsfrågor
- att i övrigt handlägga de frågor som finns angivna i denna överenskommelse eller som parterna gemensamt hänskjuter till nämnderna.

Mom. 3

Avtalsparterna har inte ansett det nödvändigt att inrätta ett särskilt kansli för nämndernas arbete. De löpande ärendena handläggs av den sekreterare i nämnderna som arbetsgivarparterna tillhandahåller. Vid ärendenas handläggning söker sekreteraren kontakt och samråd med organisationernas kanslier. Arbetsordning för nämndernas arbete utarbetas i särskild ordning.

Yrkesnämndernas gemensamma adress är:

Industriarbetsgivarna

SMY

Box 1721

111 87 Stockholm.

§ 2 Företagsförlagd utbildning

Med företagsförlagd utbildning avses av grundskola och gymnasieskola anordnad utbildning som delvis förlagts till arbetsställe utanför skolan. Företagsförlagd utbildning ska följa såväl av central myndighet som av yrkesnämndernas godkända riktlinjer, kursplaner, program mål och läroplaner. Skolhuvudmannen har huvudansvaret för den arbetsplatsförlagda utbildningen, antar elever till densamma och utövar tillsyn över utbildningen. Skolhuvudmannen ska med företaget träffa avtal om utbildningen samt villkoren för den.

§ 3 Lokal överenskommelse

Innan företagsförlagd utbildning påbörjas ska lokal överenskommelse träffas om utbildningens genomförande. Överenskommelsen ska innehålla reglering av handledare, elevens introduktion på företaget och studie/handlingsplan för utbildningens genomförande.

§ 4 Anställning

Under den företagsförlagda utbildningen är eleven inte anställd i företaget. Därav följer bland annat att eleven inte uppbär lön under utbildningstiden eller har andra anställningsförmåner.

§ 5 Eleven utför arbete

I de fall eleven utför arbete som ligger utanför den upprättade studie/handlingsplanen, på annan arbetstid eller utan handledare ska lön utgå enligt kollektivavtal. Sådant arbete omfattas inte av detta avtal. Gränsdragningen mellan studie/handlingsplan och arbete, samt elevens lön vid sådant arbete, ska fastställas i den lokala överenskommelsen innan utbildningen påbörjas.

Bilaga

I utbildningssyfte och som ett led i genomförandet av kursmomentet kan dock elev delta i företagets ordinarie produktion. Elev får dock inte ersätta ordinarie medarbetare i produktionen/bemanningsplanen.

§ 6 Matersättning

Utöver ersättning från stat och kommun ska elev i arbetsplatsförlagd utbildning inom gymnasieskolan av företaget erhålla fri lunch eller kostersättning för varje fullföljd utbildningsdag på företaget. Med fri lunch avses att eleven erhåller lunch antingen av företaget, av skolan eller av annan. Kostersättningen följer Skatteverkets normalbelopp för värdet av en fri måltid per dag.

§ 7 Övrig arbetsplatsförlagd utbildning

Mom. 1

Med övrig arbetsplatsförlagd utbildning avses utbildning som inte anordnas av grund- eller gymnasieskola. Dessa utbildningar kan vara företagsförlagd – eller företagsintern utbildning, lärlingsutbildning (inte gymnasial lärlingsutbildning), arbetsmarknadspolitiska åtgärder, påbyggnadsutbildning, högskolepraktik etc. För dessa utbildningar gäller att riktlinjer, kursplaner, program mål och läroplaner ska vara godkända av yrkesnämnderna enligt 1 §. Innan övrig arbetsplatsförlagd utbildning påbörjas ska yrkesnämnderna godkännt utbildningen enligt ovan och lokal överenskommelse träffas om utbildningens genomförande.

Överenskommelsen ska innehålla reglering av handledare, elevens introduktion på företaget och studie/handlingsplan för utbildningens genomförande. Den lokala överenskommelsen ska också fastställa vilken lön och anställningsvillkor som ska gälla under utbildningstiden med utgångspunkt från gällande kollektivavtal på arbetsplatsen. Finns ingen sådan överenskommelse gäller kollektivavtalets lägsta löner för avtalsområdet.

Mom. 2

Vid utbildning enligt denna paragraf är eleven anställd vid företaget under utbildningstiden. Vid arbetsmarknads politiska åtgärder som inte innehåller ett anställningsförhållande med arbetsgivaren utgår lön enligt mom. 1.

§ 8 Försäkringar under utbildningstiden

Vid utbildning enligt § 2 ska företaget i avtalet med skolan försäkra sig om att skolhuvudmannen tar på sig principalansvaret och har tecknat en ansvarsförsäkring som täcker skada på utrustning och person. Se vidare SKOLFS 1991:47 och 1993:6. Vid utbildning enligt § 7 ska företaget teckna AMF-försäkringar enligt gällande kollektivavtal på arbetsplatsen, undantaget arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte innehåller ett anställningsförhållande med arbetsgivaren och åtgärdens huvudman tecknar aktuella försäkringar.

§ 9 Arbetsmiljö

Vid samtliga utbildningar ska elev likställas med arbetstagarare vid tillämpning av arbetsmiljölagen med tillhörande föreskrifter i arbetslivet.

§ 10 Arbetstider

Arbetsplatsförlagd utbildning enligt § 2 följer skolarbetsåret och eleverna får ledighet i form av ferier etc. i samma ordning som om utbildningen skulle ha varit helt skolförlagd. Eleven följer arbetsplatsens dagliga arbetstider. Utbildningstid får dock inte förläggas till lördag, söndag och helgdag, inte heller till tid mellan klockan 19.00–06.00. Yrkesnämnderna kan dock vid behov ge dispens för tider mellan kl. 19.00–kl. 22.00. Vid utbildning enligt § 7 är eleven anställd arbetstagarare och följer i övrigt gällande kollektivavtal på arbetsplatsen.

§ 11 Introduktion

Företaget och lokal facklig organisation svarar gemensamt för elevens introduktion på företaget. Introduktionen ska innehålla information om utbildningens omfattning och genomförande, allmänna skyddsfrågor, skyddsinstruktioner enligt arbetsmiljölagen, företagets organisation och verksamhet samt facklig information.

§ 12 Samverkan

Parterna är överens om att såväl utbildningsplanering, introduktion av elev och utvärdering/uppföljning ska ske i samverkan mellan de lokala parterna. Samverkan mellan utbildningsanordnaren, företaget och de fackliga representanterna ska säkerställa utbildningens mål.

§ 13 Förhandlingsordning

Twist om tolkning eller tillämpning av detta avtal behandlas i Yrkesnämnderna. I den mån Yrkesnämnderna inte kan lösa tvisten behandlas uppkomna sådana i enlighet med gällande förhandlingsordning.

§ 14 Handledare

Handledare utses gemensamt av företag och lokal facklig organisation med utgångspunkt av utbildningens innehåll. Denne ska besitta erforderlig kompetens och fortlöpande stödjas av skolhuvudmannen bl a genom relevant grundutbildning och fortbildning för uppdraget.

§ 15 Elevantställningens upphörande

För uppsägning av elev som omfattas av 7 § i detta avtal gäller reglerna i lagen om anställningsskydd. Vid uppsägning på grund av arbetsbrist ska elever undantas från turordningen. Önskar de lokala parterna gemensamt bringa utbildningen att upphöra ska arbetsgivaren i god tid underrätta Yrkesnämnd.

§ 16 Betyg

Utbildningshuvudmannen är ansvarig för betygsättningen. Handledare på företaget fungerar i detta sammanhang som medbedömare.

§ 17 Feriearbete

Företag som anordnar arbetsplatsförlagd utbildning för elever, bör om möjligt erbjuda dessa elever feriearbete. För elev som erbjuds feriearbete ska lön och andra anställningsvillkor utgå enligt gällande kollektivavtal på arbetsplatsen.

§ 18 Anställningsform

Vid anställning av elev enligt § 7 är eleven anställd för viss tid motsvarande utbildningstidens längd. Det innebär att anställningen avslutas då utbildningen upphör. I de fall utbildningen fortgår utöver 12 månader har eleven företrädesrätt till anställning.

Stockholm den 15 mars 2010

Stål och Metall Arbetsgivareförbundet och Industrifacket
Metall

Bilaga

Livsarbetstidspremie (LP)

Parterna avtalade 1998 om att införa (LP)

Livsarbetstidspremie som en komplettering till

Avtalspension SAF-LO. I överenskommelserna 2001 och

2004 var parterna ense om fortsatta avsättningar till LP.

I en särskild överenskommelse från den 23 oktober 1998

finns regler för beräkning, inbetalning och uttag av LP. I

samband med för avtalsuppgörelsen den 12 december 2011

så kompletterades beräkningsunderlaget att omfatta er-

sättningarna vid semester och ersättning vid overtidsar-

bete.

Enligt denna ska avsättningen beräknas på intjänad lön per år enligt nedan;

för månadsavlönade

- utbetald månadslön inklusive eventuella rörliga lönedelar
- tillägg för arbete på obekvämt arbetstid
- andra särskilda tillägg och ersättningar som är kopplade till arbete under ordinarie tid
- ersättning vid av arbetsgivaren betald ledighet, exempelvis permission och betald ledighet enligt förtroendemannalagen
- sjuklön
- semestertillägg
- tillägg och ersättningar som är kopplade till arbete utanför ordinarie tid

för timavlönade

- utbetald timlön inklusive eventuella rörliga lönedelar
- tillägg för arbete på obekvämt arbetstid och skiftformstillägg
- helglön
- andra särskilda tillägg och ersättningar som är kopplade till arbete under ordinarie tid

- ersättning vid av arbetsgivaren betald ledighet, exempelvis permission och betald ledighet enligt förtroendemannalagen
- sjuklön
- semesterlön
- tillägg och ersättningar som är kopplade till arbete utanför ordinarie tid

Parterna är ense om att avsättningen fortsättningsvis fr.o.m. år 2017 ska vara 4,2 %, år 2019 4,5 % av arbetarens årliga förtjänst beräknat på samma sätt som i Avtalspensionen SAF-LO. Avsättning beräknas och görs per kalenderår.

De lokala parterna kan enas om att utrymmet som avsätts till LP, helt eller delvis, i stället kan användas till annan förkortning av arbetstiden. Vid sådan överenskommelse motsvarar 0,5 % 12 minuter/vecka för dagarbete, och i proportion därtill för övriga arbetstidsformer. Enas de lokala parterna om arbetstidsförkortning motsvarar den maximala arbetstidsförkortningen 3,7 % år 2017 och 4,0 % år 2019. Vid företag där överenskommelse träffats om annan arbetstidsförkortning kan överenskommelse träffas om att omfattas av LP.

Gemensam målbild

Partsgemensam målbild avseende lönebildning, kompetensutveckling och arbetsorganisation.

Lönesystem för utveckling i arbete och lön skapar förbättrad konkurrenskraft.

För att utveckla och bibehålla stål- och metallföretagens internationella konkurrenskraft krävs en ständig utveckling av företagens förmåga att snabbt kunna möta förändringskrav, genom bl a framförhållning och flexibilitet hos såväl företag som anställd. Det är vidare nödvändigt att företagen framstår som attraktiva arbetsgivare för framtidens arbetskraft. Lönebildningen, arbetsorganisationen och kompetensutvecklingen vid företagen är i detta sammanhang tre viktiga, sammanhängande faktorer att utveckla.

Lönebildningen ska vara en positiv kraft i företagets verksamhet som stimulerar de anställda till och skapar förutsättningar för utveckling i arbetet, goda insatser, engagemang och resultat. Härigenom kan lönebildningen bidra till ökad produktivitet, effektivitet och lönsamhet. Därför behövs det lokala lönesystem som stimulerar både till individuell utveckling och utveckling av företagets verksamhet. Utgångspunkten är att utveckling i arbetet ger utveckling i lön, så att högre skicklighet, prestation, ansvarstagande samt krav på ansvar och kompetens ger högre lön än där lägre krav ställs. En alltför sammanpressad lönestruktur kan motverka detta syfte. Skillnader i lön kan bidra positivt till löneutveckling och produktivitet. Det är viktigt att varje anställd ska veta på vilka grunder lönen sätts och vad de kan göra för att påverka lönen.

En bra arbetsorganisation tillgodoser företagets behov av framförhållning, förmåga till snabba omställningar och ökat kapacitetsutnyttjande och därmed högre produktivitet.

En bra arbetsorganisation motverkar dessutom förslitningsskador, utslagning från arbetslivet samt bidrar till trivsel och variation i arbetet. Det är en gemensam uppgift för företaget och den lokala fackliga organisationen att skapa former för ett aktivt utvecklingsarbete, åtgärder och insatser i syfte att utveckla individer, arbetsorganisation och produktivitet utifrån förutsättningar och behov som finns på den egna arbetsplatsen, vilket ska avspeglas i det lokala lönesystemet.

Det är företagets ansvar att genomföra utvecklingsinsatser av personal, organisation och teknik. Ett viktigt inslag är lärande i arbetet och arbetsrotation. Andra viktiga utbildningsinsatser kan gälla handledd utbildning i företaget, utbildning eller kurser. Tidsåtgången kan variera beroende på de anställdas förutsättningar och företagets behov. Ett kontinuerligt förändringsarbete förutsätter att såväl företaget som de anställdas utvecklingsbehov identifieras. Härvid har cheferna en viktig uppgift att översätta företagets behov till den egna arbetsgruppen och dess medlemmar. Detta kan ske genom t ex regelbundet återkommande utvecklingssamtal. Det åvilar också den enskilde anställda att ta initiativ och känna engagemang och ansvar för sin kompetensutveckling, samt att tillämpa den kunskap han/hon besitter. De anställdas idéer utifrån sina perspektiv om sina egna och företagets utvecklingsbehov ska beaktas. Det kan vara fråga om att utveckla kunskaper och förmåga som på sikt kan gynna både den enskilde och företaget.

Bilaga - förhandlingsordning

Schematisk bild över förhandlingssystemet *)

	Begäran om lokal förhandling	Hållande av förhandling	Begäran om central förhandling	Hållande av central förhandling	Väckande av talan
Avtalets förhandlingsordning	Inom 4 månader från kännedom. Saknas kännedom inom 2 år. Undantag, ostridiga lönefordringar.	Inom 2 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 2 månader från avslutande av lokal förhandling.	Inom 3 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 3 månader från avslutande av central förhandling.
Ogiltigförklaring av uppsägning eller avskedande enligt LAS	Inom 14 dagar från uppsägning eller avskedandet.	Inom 2 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 2 månader från avslutande av lokal förhandling.	Inom 3 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 14 dagar från avslutande av central förhandling.
Skadestånd, uppsägningsslönen eller permitteringslönen enligt LAS	Inom 4 månader från det skadan skedde.	Inom 2 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 2 månader från avslutande av lokal förhandling.	Inom 3 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 4 månader från avslutande av central förhandling.
Skadestånd eller annan ersättning enligt FML	Inom 4 månader från det skadan skedde.	Inom 2 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 2 månader från avslutande av lokal förhandling.	Inom 3 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 4 månader från avslutande av central förhandling.
35 § MBL för att arbetsgivaren ska undgå utbetalningsansvar. Undantag oskäligt krav	Arbetsgivaren ska begära förhandling omedelbart när tvist uppstår.	Inom 2 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 10 dagar från avslutande av lokal förhandling.	Inom 3 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 10 dagar från avslutande av central förhandling.
11 § MBL	Arbetsgivaren begär på eget initiativ vid viktiga förändringar.	Inom 2 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	Inom 7 dagar från avslutande av lokal förhandling enligt utvecklingsavtalet.	Inom 3 veckor från begäran om inget annat överenskommits.	

*) Särskilda regler om förhandling finns bl.a. i 11-24, 21, 34 och 66-67 §§ MBL samt § 16 i Utvecklingsavtalet

Anteckningar

Anteckningar

Anteckningar

Anteckningar

Anteckningar

IFMETALL

www.ifmetall.se

Beställningsnr LA 101

**INDUSTRI
ARBETSGIVARNA**

www.industriarbetsgivarna.se

Beställningsnr 8067-2016